

DWUTYGODNIK MIEJSKI

KRAKÓW.PL

Nr 17 (249), 23 października 2019

egzemplarz bezpłatny, ISSN 1898-9039

Ocalić od zapomnienia

Trwa wyścig z czasem

Rozmowa z dr Katarzyną Góralczyk

Lewandowski ambasadorem ME w Amp Futbolu

Najlepszy polski piłkarz wspiera i kibicuje

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

Dominik Jaśkowiec
Przewodniczący Rady Miasta Krakowa

Szymon Toboła
Przewodniczący Rady i Zarządu
Dzielnicy XIII Podgórze

Tomasz Daros
Przewodniczący Rady i Zarządu
Dzielnicy I Stare Miasto

zapraszają

101. rocznica wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej

30 października | środa

10:00 złożenie kwiatów na grobie
kpt. Antoniego Stawarza
oraz historyczny spacer po cmentarzu
Trzy rocznice
cmentarz Rakowicki (zbiórka o godz. 9.50
przy bramie od strony ul. Rakowickiej)

10:30 złożenie kwiatów pod tablicą
poległych legionistów
Rynek Podgórski

11:00 uroczystość z okazji 101. rocznicy
odzyskania niepodległości
pl. Niepodległości, Podgórze

* dla uczestników i kibiców
specjalne atrakcje sportowe
oraz wojskowa grochówka!

bieg sztafetowy O szablę kpt. Antoniego Stawarza*

stadion WKS Wawel, ul. Podchorążych 3

10:30 start biegu

12:00 dekoracja zwycięzców biegu
ze specjalnym udziałem Michała
Kościuszko

dekoracja zwycięzców I Mistrzostw
Polski o Puchar Prezydenta Miasta
Krakowa i Komendanta Straży Miejskiej
Miasta Krakowa Cerber Cross

31 października | czwartek

12:00 złożenie kwiatów
pod tablicą pamiątkową
Rynek Główny, Wieża Ratuszowa

O październikowych wydarzeniach w Krakowie 1918 roku czytaj więcej na stronie 10!

str. 6

SKANSEN

6. Ocalić od zapomnienia

Czy w Krakowie powstanie skansen?

9. Trwa wyścig z czasem

Rozmowa z dr Katarzyną Góralczyk

MIASTO

10. Sprytny i odważny jak Stawarz

101. rocznica wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej

11. Lewandowski ambasadorem ME w Amp Futbolu

Najlepszy polski piłkarz wspiera amp futbol

12. Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

12. Literacki Nobel dla Olgi Tokarczuk!

Wielka data w historii polskiej literatury

13. Powietrze nie zna granic

Felieton Prezydenta Miasta Krakowa

14. Zielony Kraków

15. Co się dzieje z inwestycjami na północy?

O projektach inwestycyjnych ZIM-u

16. O najmie krótkoterminowym

Kraków jednoczy się z dużymi ośrodkami turystyki

MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO OCZYSZCZANIA

17. Segregacja na 5!

NOWA HUTA

21. Na spontanie i uporze

Felieton Ryszarda Kozika

EDUKACJA

22. Architektura krajobrazu ma w Krakowie talenty

IX Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Architekturze Krajobrazu

22. Budżety uczniowskie w krakowskich szkołach

Młodzież opracuje własne projekty

KULTURA

23. #KrakówExperience w Edynburgu

Kraków prezentował się w stolicy Szkocji

str. 11

24. Schody Miłosza

W 15. rocznicę śmierci wielkiego pisarza

24. Co ty wiesz o Krakowie?

Zagraj w „Kod Krakowa”

25. Święto astronomii za nami

100-lecie Polskiego Towarzystwa Mitośników Astronomii

25. Największa księgarnia Krakowa

Przed nami Targi Książki!

DLA SENIORÓW

26. Łączymy pokolenia

O międzypokoleniowych projektach z udziałem seniorów

26. Turnieje dla seniorów

Aktywna jesień

RADA MIASTA KRAKOWA

27. Żeby pamięć nie zgasta

O prowadzonej od 2012 r. akcji Krakowski Znicz Pamięci

28. Kalendarium Rady Miasta Krakowa

29. W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców Krakowa

Rozmowa z radnym Krzysztofem Sułowskim

30. Dziewięć ważnych głosów

O Konwencie Przewodniczących Rad i Zarządów Dzielnicy Miasta Krakowa

30. Dziki znów pojawiły się w Czyżynach

O interpelacji radnego Wojciecha Krzysztonka

31. Usłyszeć głos osób zatroskanych o środowisko

Felieton radnego Łukasza Maślony

HISTORIA

32. Legenda arcyksięcia Rudolfa

Plotki, pogłoski i fakty

33. Kalendarium krakowskie

34. Ogłoszenia

Kraków

Wydawca: Urząd Miasta Krakowa, Wydział Komunikacji Społecznej, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Świętych 3-4

Adres redakcji: pl. Wszystkich Świętych 3-4, pok. 154, I piętro, tel. 12 616-13-86, e-mail: redakcja@um.krakow.pl

Redaktor naczelna: Beata Klejbuk-Goździalska; sekretarz redakcji: Agata Włodarczyk

Współpracownicy: Michał Kozioł, Jan Machowski, Tadeusz Mordarski, Małgorzata Stuch, Joanna Korta, Paweł Waluś, Beata Sabatowicz, Ryszard Kozik

Zdjęcia: Bogusław Świerzowski, Wiesław Majka. Okładka: fot. Bogusław Świerzowski

Projekt graficzny: Pro Art Studio. Korekta: Magdalena Kędzierska-Zaporowska. Skład i łamanie: Pro Art Studio

Druk: Drukarnia Leyko Sp. z o.o. Nakład: 45 tysięcy egz. ISSN 1898-9039

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i wprowadzania zmian do nadesłanych tekstów. Nadesłanie tekstu nie jest równoznaczne z jego opublikowaniem.

Sposób dystrybucji dwutygodnika miejskiego KRAKÓW.PL:

Dwutygodnik KRAKÓW.PL można otrzymać w budynkach Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3-4, ul. Grunwaldzkiej 8, ul. Lubelskiej 27, w Rynku Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Wielopole 18a, ul. Wielickiej 28a, ul. Sarego 4 oraz w krakowskich szpitalach, siedzibach jednostek miejskich, Punktach Obsługi Mieszkańca (CH Bonarka, CH Bronowice, CH Serenada), w Punktach Sprzedaży Biletów MPK (ul. Podwale 3/5, św. Wawrzyńca 13, przy Dworcu Głównym Wschód), przychodniach, Centrach Aktywności Seniorów i bibliotekach.

KRAKÓW.PL otrzymać można także w sieci saloników prasowych KOLPORTER SA: ul. Bałuckiego 17 / Konfederacka 1, al. Pokoju 20, ul. Beskidzka 28, ul. Kalwaryjska 42, ul. Powstańców 34C, ul. Misiotłka 1, ul. Jerzmanowskiego 12 (Biedronka), ul. Nowohucka 52 (SELGROS), ul. Pawia (Galeria Krakowska), ul. Cwiklińskiej 12 (Carrefour – przejście), ul. Balicka 18, ul. Opolska 100 (VINCI), ul. Lubicz L2, Stawowa 61 (Galeria Bronowice, parter), ul. Pawia 5A (Dworzec PKP), al. Pokoju 33, Komandosów 8, al. Bora Komorowskiego 41 (Serenada).

W dniu ukazania się numeru, w godzinach porannych, dwutygodnik rozdawany jest na rondach Grunwaldzkim, Mogiłskim, Matecznego, Kocmyrzowskim, na skrzyżowaniach Kobierzyńska / Grota-Roweckiego, Królewska / al. Mickiewicza, al. Stowackiego / Prądnicka, na pętli tramwajowej Krowodrza Górka oraz pod Teatrem Bagatela.

Kolejny numer KRAKOWA.PL ukaże się **6 listopada**.

Prawiek w Krakowie

„**I** to jest odpowiedź na pytanie, czy literatura zmienia świat” – stwierdziła Olga Tokarczuk na wieść o tym, że mieszkańcy Krakowa posadzą las Prawiek. Tegoroczną laureatkę Literackiej Nagrody Nobla bardzo ucieszył pomysł prezydenta Jacka Majchrowskiego, by w ten sposób upamiętnić jej wielki sukces. Tym samym fikcyjna, książkowa wieść Prawiek zmaterializuje się w postaci młodego lasu w Nowej Hucie. Działka, na której zaplanowano las, leży daleko od centrum. Nie jest to miejsce eksponowane, odwiedzane przez mieszkańców i turystów. Typowe grunty na obrzeżach miasta, na których mogą rosnąć drzewa i produkować życiodajny tlen. Sama Olga Tokarczuk zdaje sobie sprawę, że to pusta działka, i mam wrażenie, że nie oczekuje, aby las Prawiek znalazł się w centrum miasta. Ważne dla niej jest to, że wiele osób przyjdzie posadzić 25 tys. drzewek, by ratować środowisko. Będzie to lekcja literatury i ekologii. Coś pomiędzy czytaniem książek a sadzeniem dębów, lip, buków, wiązów, klonów.

Nie bez powodu użyłem stwierdzenia „ratować środowisko”. W mediach społecznościowych, czyli internecie, pojawiły się głosy krytykujące lokalizację lasu. Kilka osób, znanych głównie z tego, że krytykują wszystko, postanowiło podzielić się swoimi myślami. Generalnie nie podoba im się miejsce, bo jest ono zanieczyszczone przez działający kombinat zwany hutą. Nie były w tamtych okolicach, ale czytały, że jest tam skażona gleba. Idąc tym tokiem

rozumowania, należałoby ten teren zamknąć na wieki, aż zamieni się w pustynię. Czy na tym ma polegać ratowanie Ziemi? Według Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej w Krakowie, instytucji od dziesięcioleci zajmującej się lasami, wytypowana działka pod Prawiek jest bardzo dobrym miejscem na nowe nasadzenia. Zresztą to właśnie Biuro ją tak zdefiniowało. Planowany tam nowy las zajmie ponad 5 ha, a ze znajdującymi się w okolicy innymi drzewami utworzy w przyszłości naturalny zielony pierścień wokół Krakowa. Podsumowując, jeśli cenicie literaturę Olgi Tokarczuk, chcecie stworzyć dla przyszłych pokoleń naturalną pamiątkę z okazji przyznania jej Nagrody Nobla, walczycie o czyste środowisko – zapraszamy do wspólnego zasadzenia lasu. Spotykamy się 29 października 2019 r. o godz. 10.00 przy ul. Łubinowej. Włóżcie odpowiednie obuwie, my przygotowujemy topaty i sadzonki!

Maciej Grzyb
zastępca dyrektora Wydziału Komunikacji Społecznej
Urzędu Miasta Krakowa

 Kraków

TEATR
bagatela
100
LAT

1919

2019

Barwy jesieni

zdjęcia: Bogustaw Świerzowski, Jan Graczyński

Ocalić od zapomnienia

Fot. Bogusław Świerzowski

Realnych kształtów nabiera inicjatywa utworzenia w Krakowie skansenu, w którym znalazłyby się stare, drewniane domy pamiętające nierzadko przelotem minionych stuleci. Takich obiektów jest w mieście kilkadziesiąt. – Biorąc pod uwagę ich wiek i stan, w jakim się obecnie znajdują, to ostatni dzwonek, by je ocalić. Jeśli nie zrobimy tego teraz, stracimy bezpowrotnie to cenne dziedzictwo – przekonuje Jacek Majchrowski, prezydent Krakowa.

Joanna Korta

Pomysł utworzenia skansenu w Krakowie nie jest nowy. Już w 1927 r. na Woli Justowskiej próbę podjął etnograf, popularyzator folkloru i kultury ludowej Małopolski prof. Seweryn Udziela. Pierwszym obiektem skansenu był XVI-wieczny kościółek, przeniesiony ze wsi Komorowice Śląskie, a w kolejnych latach dołączyły do niego dwa budynki z drugiej połowy XIX w.: karczma z Pasieki koło Czernichowa oraz spichlerz dworski z Trzyciąża. Kościół dwukrotnie płonął. W nocy z 13 na 14 lipca 1978 r. został podpalony, ale udało się go odbudować. Do kolejnego podpalenia doszło w nocy z 5 na 6 kwietnia 2002 r. W 2016 r. rozpoczęła się jego odbudowa. Karczma i spichlerz zachowały się do dzisiaj.

Temat skansenu powrócił w ubiegłym roku za sprawą miłośników historii i starego Krakowa. Są wśród nich radna Małgorzata Jantos i Leszek Grabowski, który od dawna fotografuje rozpadające się fragmenty krakowskiej wsi. Tematem zainteresowały się władze miasta. – Z krajobrazu Krakowa znikają dawne wiejskie chaty z XIX i początku XX w. Popadają w ruinę i giną, i właściwie już nie ma dla nich ratunku. Najwyższa pora, abyśmy się zastanowili nad koniecznością ratowania przeszłości zamkniętej w starych domach – przekonuje radna Małgorzata Jantos i dodaje, że muzea na wolnym powietrzu, prezentujące przede wszystkim kulturę ludową danego regionu, ale także mające charakter bardziej budowlany, przemysłowy czy archeologiczny, funkcjonują w różnych miastach na świecie. Przykładów nie brakuje: największe otwarte muzeum w Sztokholmie, założone w 1897 r. przez Artura Hazeliusa, Muzeum Starego Miasta Den Gamle By w Danii, Słoboda Mamaja w Kijowie czy Rocca al Mare na obrzeżach Tallina.

– Kraków jest nowoczesną, europejską metropolią, która jednak bardzo ceni swoje korzenie i pamięć o przeszłości. Nie możemy dopuścić, by tak unikatowa architektura zniknęła z przestrzeni dynamicznie rozwijającego się miasta. Wstuchując się w głos orędowników utworzenia skansenu, włączyłem tę ideę do moich propozycji na trwającą kadencję. Za nami pierwsze decyzje, które zaowocują utworzeniem specjalnego miejsca, w którym stare budynki będą mogły zachwycać i dostaną drugie życie – mówi prezydent Jacek Majchrowski.

Znamy lokalizację

Pierwszą decyzją, jaką podjęto w sprawie skansenu, jest jego lokalizacja. Urzędnicy szukali działki, która z jednej strony stanowiłaby własność Gminy Miejskiej Kraków, z drugiej – odpowiednio dużej, która w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planie zagospodarowania przestrzennego jest przeznaczona pod usługi. Duże znaczenie miało także otoczenie, które powinno dobrze korespondować z nowo utworzonym miejscem, a nawet uzupełniać jego ofertę. Wszystkie te warunki spełnia teren w Przylasku Rusieckim. Chodzi o niepełną pięciohektarową działkę zlokalizowaną nieopodal zbiorników wodnych, których zagospodarowaniem zajmują się Zarząd Zieleni Miejskiej i spółka Kraków Nowa Huta Przyszłości. Docelowo powstaną tam „Mate Mazury” z nowoczesnym miejscem wypoczynku z kąpieliskiem, piaszczystą plażą, ścieżkami rowerowymi, udogodnieniami dla rodzin z dziećmi i seniorów. W bliskim sąsiedztwie wybranej pod skansen działki znajduje się też teren przeznaczony pod las, a także przestrzeń zarezerwowana pod pole campingowe i parking.

Nowa Huta wydaje się dobrą lokalizacją również dlatego, że na północy Krakowa nie brakuje obiektów, które mogłyby zostać przeniesione do skansenu. Mowa o zabudowie przy ul. Wadowskiej ▶

OD-WAŻNY x **FESTIVAL**
kreatywności

PRZESTRZEŃ UWOLNIONA

70
NOWA HUTA

Szczególne informacje:
ARTzona OKN, ul. Górali 4,
m. Koszów, 31-030 Kraków
tel. 71 644 33 98

OSRODEK KULTURY IM. C. K. NORWIDA
INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

Skansen

► czy Klasztornej. Nie bez znaczenia jest również bliskie sąsiedztwo dworu w Branicach. Lokalizacja skansenu na terenie Nowej Huty ma zatem na celu podniesienie znaczenia tej dzielnicy, wykorzystanie dostępnych terenów, a także wyprowadzenie części ruchu turystycznego z centrum miasta.

– Nowa Huta nie powstała w próżni – zlokalizowano ją na terenach bogatych podkrakowskich wsi. To wystarczający powód, by zatrzymać to, co jeszcze z dawnych czasów zostało. Wiele domów jest wciąż zamieszkałych, ale sporo jest też tych porzuconych, które niszczeją, czekając na lepszy los. Za każdym z nich stoi jakaś historia, jakieś emocje i wspomnienia, dlatego część właścicieli chciałaby, aby żyły nadal, choć może już w innym miejscu, pełniąc nieco odmienną funkcję niż dotychczas – mówi Elżbieta Kantor, dyrektor Wydziału ds. Turystyki UMK, i dodaje, że jej zdaniem miejsce to ma szansę stać się nową atrakcją turystyczną nie tylko dla miłośników historii, ale także dla osób ceniących aktywne spędzenie wolnego czasu poza ścisłym centrum miasta. – Nie zawężamy tego pomysłu do przeniesienia, zabezpieczenia i udostępnienia zwiędającym kilkunastu drewnianych chat. To jedynie punkt wyjścia dla stworzenia nowego produktu turystycznego, edukacyjnego i kulturowego – zapewnia dyrektor Kantor.

Ponieważ skansen ma pełnić wiele różnych funkcji, to już na tym etapie – na razie roboczo – przyjęto, że będzie to Park Edukacyjny „Branice”.

Dalsze kroki

Wykonawcą projektu ma być spółka Kraków Nowa Huta Przyszłości, która dostała już pierwsze środki w wysokości 500 tys. zł na przygotowanie koncepcji skansenu i wykupy pierwszych domów. Jej prezes Artur Paszko przyznaje, że ceni i lubi tego typu instytucje, ale uważa, że w Krakowie nie sprawdzi się klasyczna forma takiego muzeum. – To będzie zupełnie oryginalne przedsięwzięcie. W Polsce mamy świetne skanseny, ale my chcemy zrobić krok naprzód. Nie chodzi nam tylko o zatrzymanie czegoś w czasie i rekonstrukcję, ale także o konstruowanie, nadawanie tym obiektom nowych funkcji edukacyjnych, ekologicznych i kulturowych – wyjaśnia prezes Paszko. Jego zdaniem te świadectwa materialne,

czyli artefakty, są także nośnikami wartości i opowieścią o tym, jak my – jako społeczeństwo – się zmienialiśmy. Zawierają w sobie mnóstwo wzorów kulturowych składających się na naszą tożsamość. – Chcemy nie tylko podjąć się ochrony dziedzictwa kulturowego, ale wyciągnąć z niego także wartość dodaną – argumentuje.

Ostatnie miesiące tego roku upłyną na szukaniu źródeł finansowania i przygotowywaniu pierwszej grupy obiektów, które w przyszłości mogłyby znaleźć się w skansenie. Koncepcja jest już wstępnie zarysowana. W przyszłym roku KNHP chce rozpocząć konkretne działania – wynajmując ekspertów, którzy pomogą dokładnie zaplanować, jak to wszystko ma wyglądać, w jakie urzędy uzbroić teren,

a także przygotować inwentaryzację obiektów i przeprowadzić pierwsze wykupy. Trzeba też znaleźć miejsce, gdzie chaty – albo ich elementy – będą przechowywane do czasu, aż będzie gotowe dla nich miejsce docelowe.

W Parku Edukacyjnym „Branice” ma się znaleźć kilkadziesiąt obiektów, ale jak zaznacza prezes Paszko, tworzenie tego miejsca będzie procesem – nie wszystkie pojawią się jednocześnie. Wstępna koncepcja zakłada, że obok ekspozycji stałej i czasowej w skansenie odbywać się będą lekcje muzealne, pokazy rzemiosła, warsztaty rzemieślnicze i artystyczne.

Środki niezbędne do realizacji projektu – ok. 6 mln zł – Miasto chce pozyskać z zewnątrz. KNHP ma się ubiegać o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, działanie 6.3.3 „Zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne otoczenia zbiorników wodnych”. Jeśli to się nie powiedzie, w odwodzie jest program Urban Innovative Actions, a w ostateczności także nowe rozdanie funduszy unijnych w nadchodzącej perspektywie. – Na razie chcemy zainteresować tym tematem jak najszersze grono ekspertów, z których wiedzy i doświadczenia moglibyśmy skorzystać przy realizacji tego pomysłu. Jeśli w działania projektowe włączy się sporo osób i instytucji, które z założenia zajmują się ochroną dziedzictwa, edukacją i kulturą, będzie nam łatwiej dyskutować o tym, jak translokować obiekty, nie pozbawiając ich naturalnego kontekstu funkcjonowania, a jednocześnie przystosować je do pełnienia nowych funkcji – zapewnia prezes KNHP.

W Parku Edukacyjnym „Branice” ma się znaleźć kilkadziesiąt obiektów.

fot. archiwum prywatne

dr Katarzyna Góralczyk

pracownik Katedry Krajobrazu i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, doktor nauk o bezpieczeństwie, prezes Fundacji Nauka i Kultura

Bardzo ważną składową dziedzictwa jest jego sfera niematerialna: tradycje, zwyczaje, język, obrzędy, praktyki religijne, relacje społeczne, rzemiosło... Skansen jest miejscem, w którym odbiorca nie tylko może wejść do chatupy z końca XIX w., ale np. skosztować ówczesnego chleba, sera, miodu, wziąć udział w celebracji świąt lub uroczystości. Ważne, by wokół skansenu zbudować spójną opowieść w oparciu o konkretne postacie i ich przeżycia.

Trwa wyścig z czasem

O tym, jak ocalić przeszłość, z dr Katarzyną Góralczyk, wiceprzewodniczącą Obywatelskiego Komitetu Ratowania Krakowa, rozmawia Joanna Korta.

Czy w Krakowie powinien powstać skansen?

Katarzyna Góralczyk: Skansen jest niezbędny. Naszym dziedzictwem są nie tylko kościoły, muzea, wielkie zabytki. Dziedzictwem jest to wszystko, co pozostało po wcześniejszych pokoleniach i przetrwało do naszych czasów. Celebруем twórczość Wyspiańskiego i Rydla, ale nie zapominamy o świecie, w jakim żyli. W ubiegłym roku odbyły się dwie wizje lokalne. Brali w nich udział m.in. Leszek Grabowski i Adam Gryczyński, którzy od lat z pasją fotografują przestrzeń Krakowa, w tym ginącą zabudowę jego przedmieść. Udokumentowali na zdjęciach wiele z chatup z końca XIX i początku XX w. Najstarsza zabudowa, jaką wtedy odkryliśmy, pochodzi z 1864 r. To, co z tych czasów zostało, musimy otoczyć opieką i przekazać następnym pokoleniom. Powstał nawet specjalny raport obejmujący ponad 20 wyjątkowych lokalizacji, głównie w Bronowicach i w Nowej Hucie. Kłopot polega na tym, że z każdym rokiem chatupy niszczeją w efekcie czynników naturalnych lub działania człowieka. Ścigamy się z czasem, gdyż im dłużej będziemy zwlekać, tym ich renowacja będzie trudniejsza i z pewnością droższa.

A czy z punktu widzenia ochrony dziedzictwa nie byłoby bardziej zasadne, by chronić te obiekty w ich obecnych lokalizacjach, nie pozbawiając kontekstu, w którym funkcjonują?

KG: To trudne kwestie. W ubiegłym roku widzieliśmy piękną chatupę, która dziś służy za warsztat i magazyn. Część ludzi czeka, aż ktoś zainteresuje się tymi domami i zabierze je z podwórka, na których właściciele widzą już coś innego. Trzeba też spojrzeć na tę sprawę realnie. Żadna osoba prywatna nie jest w stanie zapewnić starym chatupom takiej ochrony jak profesjonalni konserwatorzy.

Mówimy o domach, ale co z ich wyposażeniem? Czy w środku znajduje się coś cennego dla przyszłego skansenu?

KG: Oczywiście. W Bronowicach jest dom, przy którym stoi fragment starej stajni. Znaleźliśmy tam uprząż. W dawnych pokojach było pełne wyposażenie, drewniane meble, przedmioty codziennego użytku, obrazy, kłamki czy zawiasy. To wszystko są elementy, które trzeba poddać konserwacji, przenieść i wkomponować w tworzoną przestrzeń skansenu.

W jaki sposób? Jak powinien wyglądać skansen, aby chcieli go odwiedzać mieszkańcy i turyści?

KG: Dziedzictwo to nie tylko obiekty materialne – budynki czy wyposażenie chatup. Bardzo ważną składową dziedzictwa jest jego sfera niematerialna: tradycje, zwyczaje, język, obrzędy, praktyki religijne, relacje społeczne, rzemiosło... Skansen jest miejscem, w którym odbiorca nie tylko może wejść do chatupy z końca XIX w., ale np. skosztować ówczesnego chleba, sera, miodu, wziąć udział w celebracji świąt lub uroczystości. Ważne, by wokół skansenu zbudować spójną opowieść w oparciu o konkretne postacie i ich przeżycia. Mamy wiele spisanych źródeł – od pamiętników po gazety codzienne. Odtworzenie życia ówczesnej społeczności Krakowa będzie fascynującym wyzwaniem. Trzeba znaleźć złoty środek pomiędzy przeszłością a współczesnością, by pokazując, jak było, wciągnąć widza w ten świat początku XX w. Takie miejsce, stając się aktywnym muzeum na świeżym powietrzu, ma bardzo wiele do zaoferowania, czego typowe muzea są pozbawione. Istotne może być wykorzystanie tego, co jest zapisane u Tetmajera, Rydla i Wyspiańskiego, w dziennikach czy gazetach tamtych czasów. Ożywiając te postacie i pozwalając im mieszkać w skansenie, tchniemy w niego życie. Kluczem będzie zbudowanie kalendarza wydarzeń, stworzenie stałej grupy rekonstrukcyjnej, która będzie tam obecna na co dzień. Powinny tam się znaleźć – poza chatupami – żywe zwierzęta, warzywniak, sad, ale też kuźnia, młyn, karczma, stary kościółek, studnia. Jednym słowem, osada z przełomu wieku z wszystkimi elementami wykorzystywanymi w życiu codziennym. Tak stworzoną przestrzeń trzeba obudować nowoczesną technologią. To połączenie da w efekcie atrakcyjny produkt turystyczny. Skansen musi żyć.

Agnieszka Staniszevska

Niepodległa Polska narodziła się w Krakowie – często używamy tego sformułowania, bo taka jest prawda. Możemy te słowa doprecyzować, że narodziła się w Podgórzu 31 października 1918 r.

Zwycięzcy ubiegłorocznego Biegu o szablę kpt. Antoniego Stawarza / fot. Bogusław Świerzowski

Sprytny i odważny jak Stawarz

30 –31 października 1918 r. to szczególne daty w historii nie tylko Krakowa, ale także Polski. Bez rozlewu krwi dokonano wielkiego dzieła – wyzwolenia Krakowa i części ówczesnej Galicji spod władzy zaborczej. Stąd wyszła iskra, która dała wolność Polsce po 123 latach zaborów.

Do Krakowa, panteonu narodowego, stolicy i nekropolii polskich królów, do miejsca, gdzie bije serce Ojczyzny, pielgrzymowali Polacy ze wszystkich stron rozdartego zaborami kraju. Tu mogły schronić się i rozwijać działalność powstałe w zaborach pruskim i rosyjskim ruchy konspiracyjne. Tu formowały się organizacje paramilitarne i wojskowe, powstawały zręby przyszłych Legionów, krystalizowały się plany marszałka Józefa Piłsudskiego. To było miejsce, gdzie mogła kwitnąć działalność pozytywistyczna, działały towarzystwa gimnastyczne, chóry, banki, kasy oszczędnościowe.

Do wyzwolenia miasta spod władzy zaborcy przygotowywało się wiele krakowskich ośrodków konspiracyjnych, ale dopiero determinacja kilku młodych oficerów na czele z por. Antonim Stawarzem i ich błyskawicznie rozegrana akcja zbrojna sprawiły, że osiągnięto wymarzony cel. Dzięki ich zdecydowaniu obeszło się bez zbędnej walki, narażania powstańców i cywilów, bez zniszczeń.

30 października 1918 r. podano w prasie wiadomość o dokonaniu przewrotu w Czechach i na Morawach. Dało to impuls do działań w Krakowie. Na pl. Niepodległości, w Podgórzu, w miejscu, gdzie rok temu odstonięto pamiątkowy obelisk, stały koszary austriackie. Był 31 października 1918 r., nastawał świt, jesienny, ponury poranek, zaspani żołnierze ustawiali się po kawę. I nagle wydarzenia zaczęły dziać się błyskawicznie. Stawarz zarządził alarm batalionu bez broni. Na jego rozkaz na dziedzińcu

zebrali się wszyscy, by wysłuchać ważnego komunikatu. Porucznik powiedział: „Kazałem się tu zebrać, gdyż przyszedł bardzo ważne wiadomości, które mam wam przekazać. Chciałbym jednak, aby mnie wszyscy dokładnie zrozumieli, więc będę mówił do każdego w jego własnym języku. Niech Niemcy ustąpią na lewo, Słowianie zaś na prawo”.

Gdy to się stało, Niemcy zostali otoczeni przez zbrojnych konspiratorów z bagnietami i wtedy usłyszeli z ust Stawarza, że Austria, jaką wszyscy znali, wali się w gruzy, powstają państwa narodowe, a Polacy muszą siłą wywalczyć sobie wolność. Stawarz oznajmił, że przejmuje władzę: „Mnie macie teraz bezwzględnie słuchać i do moich rozkazów się stosować. Gdy przyjdzie dogodna chwila, odeślę was do domu”. Dla podkreślenia tych słów rzucił czapkę austriacką w błoto, wyciągnął maciejówkę z ortem i polską kokardką i wznosił do góry.

Żołnierze bez walki dołączyli do powstałego polskiego oddziału. Tym samym oddział Antoniego Stawarza przejął koszary w Podgórzu przy ul. Kalwaryjskiej, a chwilę później koszary przy ul. Wielickiej. Na Rynku Podgórskim, mimo niskiej temperatury i padającego deszczu, tłumnie zgromadzili się mieszkańcy. Do manifestujących dołączyli uzbrojeni kolejarze oraz oddziały powstańcze, po czym wszyscy ruszyli w kierunku Rynku Głównego.

Jeden z oddziałów prowadził porucznik Ludwik Iwaszko – drugi, obok Stawarza, wielki bohater tamtych dni. Polski sukces został przypieczętowany przejęciem odwachu, czyli ówczesnej strażnicy przy wieży Ratuszowej. Niepodległość Krakowa stała się faktem.

Serdecznie zapraszamy do udziału w uroczystościach rocznicowych! Szczegółowy program na s. 2 oraz na www.krakow.pl.

Do wyzwolenia miasta spod władzy zaborcy przygotowywało się wiele krakowskich ośrodków konspiracyjnych

Lewandowski ambasadorem ME w Amp Futbolu

Pozostał niespełna rok do Mistrzostw Europy w Amp Futbolu w Krakowie, a już wiadomo, że zawodnicy będą mieli olbrzymie wsparcie nie tylko kibiców, ale również Roberta Lewandowskiego. Najlepszy polski piłkarz został ambasadorem turnieju, a nowy spot z udziałem kapitanów obu reprezentacji promują m.in. UEFA i PZPN.

Dominika Nowak

Tej jesieni Robert Lewandowski bije kolejne rekordy strzeleckie i w klasyfikacji wszech czasów Ligi Mistrzów i znalazł się m.in. przed Thierryem Henrym, Andrijem Szewczenką czy Zlatanem Ibrahimovićem. Tym większym wydarzeniem jest ogłoszenie Lewandowskiego ambasadorem Mistrzostw Europy w Amp Futbolu 2020, które już za rok odbędą się w Krakowie.

– Cieszę się, że mogę wspierać tak fajną, ważną inicjatywę jak amp futbol. Naszą reprezentację śledziłem podczas mistrzostw w Meksyku i ostatnio, na żywo, podczas Amp Futbol Cup. Jestem pod dużym wrażeniem ich gry i charakteru. To prawdziwi twardziele, którzy zapewniają nam mnóstwo pozytywnych emocji. Zapraszam wszystkich do Krakowa na mecze mistrzostw Europy. To będzie świetna impreza! – mówi Lewandowski.

Polscy i europejscy amputolisci mogą więc liczyć na szczególne wsparcie jednego z najlepszych zawodników na świecie. Lewandowski od dwóch lat jest sponsorem reprezentacji amp futbolu, a teraz poprzez promocję krakowskiego EURO wesprze również rozwój dyscypliny w Europie.

Przyszły rok będzie wyjątkowy dla Lewandowskiego oraz dla biało-czerwonych amputolistów, w tym kapitana Przemysława Świercza, drugiego bohatera niedawno opublikowanego spotu. Dla obu kapitanów będzie to rok przygotowań do mistrzostw Europy oraz walki o medale w najważniejszej imprezie na kontynencie. Obaj też liczą na duże wsparcie ze strony kibiców. O tym właśnie jest nowy film promocyjny, który można zobaczyć na kanałach Roberta Lewandowskiego, UEFA i Łączy Nas Piłka. – Wsparcie Roberta to dla naszej drużyny wielki zaszczyt. Obaj szykujemy się do EURO 2020 i wiem, że obaj z naszymi reprezentacjami chcemy powalczyć w tych imprezach o najwyższe cele – mówi Przemysław

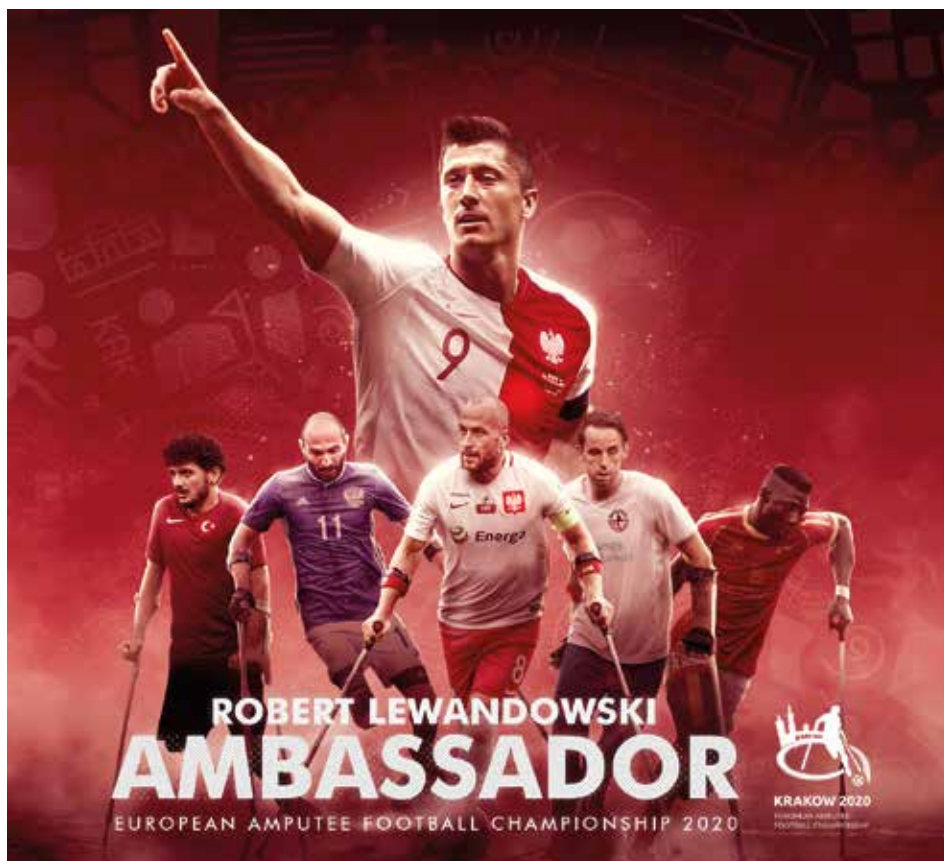
Świercz, kapitan biało-czerwonych. – Finał poprzednich amputolowych mistrzostw Europy oglądało na żywo 41 tys. kibiców i przy wsparciu Roberta mamy nadzieję na podobne zainteresowanie turniejem w Polsce. Cieszę się, że oprócz Lewego wspiera nas również UEFA. To pokazuje, że amp futbol to poważna dyscyplina i że czeka nas świetna impreza – zaznacza Świercz.

Unia Europejskich Związków Piłkarskich UEFA, która jest jednym z partnerów europejskiej federacji amp futbolu EAFF i mistrzostw Europy w Krakowie, od kilku lat bardzo aktywnie uczestniczy w promocji tej odmiany piłki nożnej, organizując pokazowe mecze z udziałem amputolistów i gwiazd zwykłej piłki przy okazji finałów Ligi Mistrzów czy właśnie włączając

się w kampanie promocyjne, zwłaszcza te wpisujące się w ideę #EqualGame.

Robert Lewandowski będzie dopingował głównie Polaków, ale jego obecność i rola ambasadora są istotne również dla pozostałych uczestników Mistrzostw Europy w Amp Futbolu. Do Krakowa przyjadą broniący tytułu najlepszych na kontynencie Turcy, liczący na złote medale poprzedni mistrzowie świata Rosjanie czy bardzo mocni Anglicy, dla których celem będzie z pewnością podium turnieju. Pomimo dużej konkurencji celem Polaków jest wygranie zawodów, a triumf w ostatnim Amp Futbol Cup po świetnym finale z Rosją pokazał, że biało-czerwoni muszą być zaliczani do grona faworytów imprezy.

Mistrzostwa Europy odbędą się w dniach 13–20 września 2020 r. w Krakowie i weźmie w nich udział 16 reprezentacji. Będzie to pierwsza tak duża impreza amp futbolu w Polsce. Mecz otwarcia z udziałem naszej reprezentacji odbędzie się 13 września na stadionie Cracovii. Losowanie grup zaplanowano na luty przyszłego roku.

Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

2 października

- Podpisanie listu intencyjnego dotyczącego współpracy w zakresie działań związanych z organizacją III Igrzysk Europejskich w 2023 r., Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, ul. Basztowa

3 października

- Debata tygodnika „Polityka” nt. jakości powietrza, Pawilon Wysockiego
- Spotkanie z ministrem kultury Republiki Litewskiej Mindaugąsem Kvietkauskasem
- Uroczyste otwarcie Schodów Czesława Miłosza, bulwar Poleski przy Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”

4 października

- Wernisaż wystawy „Teatr Bagatela 1919–2019”, Pałac Sztuki

5 października

- „Preisner’s Music” – koncert z okazji 40-lecia pracy artystycznej Zbigniewa Preisnera oraz wręczenie odznaki Honoris Gratia za szczególne zasługi dla Miasta Krakowa, TAURON Arena Kraków, ul. Lema

7 października

- Spotkanie z wicemistrzami świata w kajakarstwie górskim
- Otwarcie 2. Wielkiej Lekcji Ekologii w TAURON Arenie Kraków

10 października

- Otwarcie wystawy plenerowej „650 lat herbu miasta Krakowa”, pl. Szczepański
- Uroczystości pogrzebowe Adama Rąpalskiego, cmentarz Batowicki

11 października

- Otwarcie konferencji „Wyzwania dla Nowej Europy”, MCK
- Uroczystość wręczenia medalu Kalos Kagathos w 100-lecie Polskiego Komitetu Olimpijskiego, Aula Collegium Maius UJ
- Gala jubileuszowa 140-lecia Muzeum Narodowego w Krakowie, Teatr im. Juliusza Słowackiego, pl. Świętego Ducha 1

12–14 października

- Obchody jubileuszu 40-lecia partnerstwa Krakowa i Norymbergi

14 października

- Spotkanie z Karoliną Pęk, wicemistrzynią Europy w tenisie stołowym osób z niepełnosprawnościami
- Spotkanie z gośćmi konferencji Instytutu Orientalistyki UJ „Languages and Civilisations. Oriental Studies in Kraków 1919–2019”, Sala Obrad RMK

15 października

- Wręczenie certyfikatów „Nauczyciel z pasją”, Sala Obrad RMK
- Wręczenie nagród Prezydenta Miasta Krakowa kadrcie kierowniczej krakowskich szkół, Sala Obrad RMK

Literacki Nobel dla Olgi Tokarczuk!

10 października 2019 r. przeszedł do historii polskiej literatury. Jedną z dwójga ogłoszonych tego dnia przez Akademię Szwedzką laureatów Literackiej Nagrody Nobla jest Olga Tokarczuk.

Patryk Lewandowski

Olga Tokarczuk od dawna była wymieniana wśród kandydatów do nagrody Fundacji Noblowskiej. Jej silną międzynarodową pozycję potwierdziło przyznanie jej w 2018 r. The Man Booker International Prize za „Biegunów” oraz ponowne znalezienie się w finale tej brytyjskiej nagrody w roku 2019 – tym razem za książkę „Prowadź swój pług przez kości umarłych”.

Olga Tokarczuk dołączyła do grona polskich literatów, którzy otrzymali literackiego Nobla: Henryka Sienkiewicza (wyróżnionego w 1905 r.), Władysława Reymonta (1924), Czesława Miłosza (1980) i Wisławy Szymborskiej (1996).

– Z ogromną radością przyjęliśmy werdykt Akademii Szwedzkiej o przyznaniu Oldze Tokarczuk Nagrody Nobla w dziedzinie literatury – mówi Jacek Majchrowski. – By uczcić sukces pisarki, postanowiliśmy

posadzić las, który nazwiemy... Prawiek. Nazwa odnosi się bezpośrednio do powieści Olgi Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”. Otóż krakowski las zostanie z nami na wszystkie czasy – dodaje prezydent.

To szczególna forma uczczenia przez Kraków – Miasto Literatury UNESCO, dobro pisarki, która stwierdziła kiedyś, że „literatura może zmieniać świat”. 29 października, o godzinie 10.00, zapraszamy krakowian na wspólne sadzenie drzew. Wydarzenie będzie częścią odbywającego się w październiku w Krakowie Festiwalu Conrada. Dodajmy, że Olga Tokarczuk jest częstym gościem krakowskich wydarzeń literackich. To przyjaciółka Festiwalu Conrada od pierwszych jego edycji. Podczas każdego ze spotkań z pisarką festiwalowe sale pękały w szwach. Mamy nadzieję, że noblistka już niebawem ponownie zawita do naszego miasta.

fot. archiwum KBF

Fot. Bogusław Świerczowski

Powietrze nie zna granic

Za nami pierwsze dni z niższą temperaturą. W tym roku w Krakowie czekał na nie z obowiązującym zakazem palenia węglem. To, co zobaczyliśmy na obrazie pokazującym odczyty z czujników Airly, przerosło nasze oczekiwania. Podobnie jak kilka dni później przerosły nasze wyobrażenia słowa prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska.

1 września podczas briefingu w parku Krakowskim dziękowałem krakowianom, że podjęli ten gigantyczny wysiłek i przy wsparciu finansowym Miasta zlikwidowali w sumie 45 tys. pieców węglowych, zastępując je ekologicznymi źródłami ciepła. Żadne inne miasto w Polsce do tej pory nie wydało tak gigantycznych pieniędzy na likwidację pieców i w żadnym innym mieście mieszkańcy nie byli tak świadomi zagrożenia i zmobilizowani, by poprawić jakość powietrza. Pierwsze chłodniejsze dni pokazały, że idziemy dobrą drogą, i z pewnością prędzej czy później znajdą się nasi naśladowcy, bo innego wyjścia nie ma. Gdy czujniki Airly poza granicami Krakowa świeciły już na żółto i czerwono, Kraków był nadal zieloną plamą.

Krakowianie mają prawo być dumni!

Żeby była jasność – nie zamierzam odtrąbić sukcesu. Przed nam ciągle dużo do zrobienia, bo powietrze nie zna granic i to, co nasi sąsiedzi wypuszczą z kominów, i tak do nas dotrze i będzie zalegać, szczególnie przy bezwietrznej pogodzie. Ale zielona plama, którą przez ostatnie dni był Kraków, pokazała, że wysiłek krakowian miał sens, a o jakości powietrza nie da się walczyć półśrodkami. Mieszkańcy Krakowa mają prawo być z siebie dumni!

Dlatego ze zdziwieniem (a określam to najdelikatniej, jak potrafię) przyjąłem słowa Piotra Woźnego, prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, które cytuję za Radiem Kraków: „Mieszkańcy Krakowa już dziś mogą się dowiedzieć, że nie będą oddychać lepszym powietrzem, jeśli nie wspomogą mieszkańców okolicznych miejscowości. Czekają nas lokalna debata na temat tego, w jaki sposób Kraków może wspomóc finansowo okoliczne gminy, by dotożyć się do dzieła wymiany przestarzałych pieców”.

Kto chce sięgnąć do kieszeni krakowian?

Nie bardzo wyobrażam sobie dokładanie z budżetu miasta Krakowa do wymiany pieców mieszkańcom okolicznych gmin z kilku powodów. Powód pierwszy jest taki, że jest to niezgodne z prawem, bo nie wolno nam finansować z naszego budżetu inwestycji poza Krakowem. I tutaj powinienem postawić kropkę, bo to zdanie powinno rozwiązać wszelkie wątpliwości. Ale dodam jeszcze, że na wymianie pieców nasze zaangażowanie finansowe w działania ekologiczne się nie skończyło, bo nadal musimy finansować program ostonowy dla najuboższych, rozwijać komunikację miejską, by ograniczyć ruch samochodów prywatnych, i nadal chcemy powiększać tereny zielone. Na to wszystko nieustannie potrzebujemy pieniędzy. Na koniec, wydaje się, że nieuczciwe jest pokazywanie palcem na krakowian i mówienie, że mają zapłacić za coś sąsiadom, gdy samemu się jest się instytucji, która takie wsparcie wszystkim gminom w Polsce powinna starać się zapewnić.

To nie jest tak, że Krakowa nie obchodzi to, co się dzieje w innych gminach. Działamy wspólnie w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, a te działania polegają nie tylko na wspólnych kampaniach edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, ale też na pozyskiwaniu środków unijnych na likwidację pieców w gminach ościennych. Do tej pory udało się w ten sposób zlikwidować prawie 3 tys. kotłów.

A wszystkim tym, którzy chcą sięgnąć do naszej, krakowskiej kieszeni, by za pieniądze krakowian wykonywać swoje własne zadania, przypomnę tylko, że jako Kraków płacimy co roku tzw. „janosikowe” na rzecz najuboższych gmin w Polsce. W tym roku krakowianie przekazali na ten cel 90 mln zł. W przyszłym – jak wynika ze wstępnych obliczeń – będzie to ponad 100 mln zł.

Jacek Majchrowski, Prezydent Miasta Krakowa

To nie jest tak, że Krakowa nie obchodzi to, co się dzieje w innych gminach. Działamy wspólnie w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, a te działania polegają nie tylko na wspólnych kampaniach edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, ale też na pozyskiwaniu środków unijnych na likwidację pieców w gminach ościennych. Do tej pory udało się w ten sposób zlikwidować prawie 3 tys. kotłów.

fot. Renata Połomska

Zielone współdziałanie

Jesień w zieleni mija pod hasłem współdziałania z mieszkańcami. W ramach inicjatywy lokalnej Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie realizuje zgłoszone przez mieszkańców zielone wnioski. Na os. Teatralnym dzięki wspólnym staraniom powstał ogród deszczowy, który, mamy nadzieję, zapoczątkuje działania w tym zakresie. Kolejne październikowe weekendy to mnóstwo zieleni, która pojawiła się w naszym mieście. Ruczaj, os. Jagiellońskie czy ul. Fatimska to miejsca, w których w sobotnie przedpołudnia wspólnie z krakowianami zazielenialiśmy nasze miasto. Dziękujemy za mnóstwo pozytywnej energii!

fot. archiwum ZZM

Ogrody Krakowian nagrodzone po raz trzeci!

Już po raz trzeci Ogrody Krakowian zostały docenione przez jury. Tym razem w Chinach! Podczas konferencji 2019 Euro-China Green&Smart City Forum and Awards Ogrody Krakowian wygrały w kategorii Green Urban Design! Jesteśmy niesamowicie szczęśliwi, że nasze starania są coraz bardziej zauważalne i doceniane na międzynarodowym forum, a Ogrody Krakowian stają się powoli obowiązkowym punktem na mapie zielonego Krakowa. Ciepły wiatr dla zmian w krakowskiej zieleni od dzisiaj wieje też od wschodu!

Otwarto Skwer Kongresowy przy ICE Kraków

12 października otwarto Skwer Kongresowy – Park Wielokulturowy, usytuowany obok Centrum Kongresowego ICE Kraków, od strony ul. Bułhaka. Skwer jest wspólną inicjatywą Miasta Krakowa, Krakowskiego Biura Festiwalowego (operatora Centrum Kongresowego ICE Kraków) oraz Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie. Skwer Kongresowy to miejsce łączące nowoczesność z historią – stąd rozpościera się widok na Zamek Królewski na Wawelu, zasadzona na skwerze roślinność ma oddawać różnorodność kulturową, na którą Centrum Kongresowe jest otwarte, a zastosowane materiały i siedziska nawiązują do historycznego dziedzictwa stolicy Małopolski.

fot. Bogusław Świerzowski

Co się dzieje z inwestycjami na północy?

Na nowe linie tramwajowe i ulice na północy Krakowa mieszkańcy czekają od lat. I wygląda na to, że... jeszcze poczekają. Co nie oznacza, że w sprawie rozbudowy al. 29 Listopada czy budowy dwóch linii szybkiego tramwaju nic się nie dzieje. – Robimy wszystko, żeby na dwóch z tych inwestycji robotnicy pojawili się już w pierwszej połowie przyszłego roku – zapewnia Łukasz Szewczyk, p.o. dyrektor ZIM w Krakowie.

Jan Machowski

Trzy duże projekty na północy, nad którymi pracuje obecnie Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, to: rozbudowa al. 29 Listopada od ul. Woronicza do granicy miasta oraz utworzenie dwóch linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju: do Górki Narodowej i do os. Azory. W przypadku dwóch pierwszych projektów – wykonawcy już są. Ich zadaniem jest zaprojektowanie i budowa nowej infrastruktury. – Są już projekty budowlane, toczą się postępowania o wydanie decyzji zezwalających na realizację (ZRID). Inauguracja prac w terenie w wypadku obu zadań jest realna wiosną 2020 – mówi Łukasz Szewczyk.

Start dużych projektów komunikacyjnych przewidziany jest więc niemal równocześnie. – Realizacja tych projektów będzie też wyzwaniem pod względem tymczasowej organizacji ruchu. Pewne jest, że musimy się liczyć z utrudnieniami – przyznaje dyrektor Szewczyk. Obecnie wykonawcy pracują nad wariantami poruszania się komunikacją indywidualną i zbiorową w trakcie prac. – Minimalizacja utrudnień i priorytet dla transportu publicznego to główne założenie – podkreśla dyrektor ZIM.

Ponadto trwają już prace nad projektami wykonawczymi dla obu inwestycji. Bez nich nie da się rozpocząć prac. Wszystko po to, aby przyspieszyć moment rozpoczęcia budowy.

Tramwaj do Górki Narodowej

Otwarcie linii tramwajowej do Górki Narodowej oraz rozbudowa al. 29 Listopada są kluczowe dla poprawy poruszania się w północnych dzielnicach. Poszerzona do czterech pasów al. 29 Listopada to łatwiejszy wyjazd na Warszawę. Z kolei pięciokilometrowa linia tramwajowa, której początek zaplanowano przy północnej granicy Krakowa, to szansa na dogodny dojazd komunikacją zbiorową dla tysięcy mieszkańców osiedli z terenu naszego

miasta i gmin ościennych. Z myślą głównie o tych drugich powstaną trzy parkingi P+R na 446 miejsc.

Budowa linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju do Górki Narodowej oraz rozbudowa al. 29 Listopada to zadania, na które uzyskano dofinansowanie z Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020.

Tramwaj na Azory

Na innym etapie przygotowań jest budowa linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju do osiedla Azory. W 2019 r. ZIM ogłosił przetarg na przygotowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie decyzji zezwalających na realizację. – Projektowanie linii na Azory się rozpoczęło. Za dwa lata będziemy gotowi do ogłoszenia przetargu na budowę – zapewnia

dyrektor Szewczyk. 24 miesiące na przygotowanie tej inwestycji wydaje się perspektywą dość odległą. – Biorąc pod uwagę doświadczenia przy realizacji dużych projektów infrastrukturalnych, dwa lata to okres jak najbardziej realny. Lepiej dobrze przygotować zadanie, niż borykać się z problemami w trakcie budowy, wydłużając czas samej realizacji i denerwując mieszkańców skazanych na utrudnienia – argumentuje Łukasz Szewczyk.

Linia KST na Azory to ok. 2,5 km podwójnego toru wraz z siecią trakcyjną od pętli Krowodrza Górka, wzdłuż ul. Opolskiej do os. Azory. Tam, w ramach pętli autobusowej, przewidziano zakończenie torowiska w formie rozjazdów trapezowych z peronami tramwajowymi. W ramach linii zaplanowano przystanki w czterech lokalizacjach. Zamontowane zostaną system sterowania ruchem oraz dynamiczna informacja pasażerska. W rejonie węzła Opolska/Weissa powstanie trzypoziomowy parking P+R na 200 pojazdów.

W ramach zadania przewidziano też wyprowadzenie torowiska w kierunku północnym. To zapowiedź kolejnej inwestycji tramwajowej na północy – tym razem do ul. Chełmońskiego.

W rejonie węzła Opolska/Weissa powstanie trzypoziomowy parking P+R / wizualizacja: archiwum ZIM

O najmie krótkoterminowym

Najem krótkoterminowy sprawia miastom sporo kłopotów, choć trudno z nim walczyć, bo samo to pojęcie nie ma jeszcze swojej definicji prawnej. Można jednak ogólnie założyć, że zjawisko to przeważnie polega na świadczeniu usług hotelarskich, czyli wynajmowaniu turystom lokali w budynkach niebędących hotelami.

Jak zapobiec negatywnym skutkom turystycznego najmu krótkoterminowego? / fot. Bogusław Świerzowski

Bożena Marcych-Zaremba

Pojawienie się rezerwacyjnych platform internetowych zmieniło rynek tych usług, a samo zjawisko ma widoczny wpływ na życie miasta. Niekontrolowany, w tym nielegalny wynajem przyczynia się do zmiany charakteru centrów miast, wzrostu cen mieszkań, problemów z porządkiem publicznym – co wpływa na komfort życia mieszkańców i szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Specyfika działania platform rezerwacyjnych uniemożliwia konkurowanie na równych zasadach różnych podmiotów świadczących podobne usługi – w gorszej sytuacji są przedsiębiorcy prowadzący zarejestrowaną działalność gospodarczą niż ci, którzy swojej

działalności nie zalegalizowali. Usługodawcy działający nielegalnie nie gwarantują swoim klientom ochrony ich praw jako konsumentów. Platformy rezerwacyjne, które na swoich stronach umieszczają oferty z wielu krajów, nie weryfikują, czy są one zgodne z prawem państwa, z którego pochodzą.

Miasta zwierają szeregi

Z tych powodów Kraków, jako główny cel podróży w Polsce, dołączył do takich miast jak Amsterdam, Barcelona, Berlin, Bordeaux, Bruksela, Lizbona, Madryt, Paryż, Walencja i Wiedeń, aby połączyć siły i zapobiec negatywnym skutkom turystycznego najmu krótkoterminowego. Jak ważna to kwestia, może świadczyć fakt,

że we wrześniu br. do grupy dołączyły też Londyn, Bolonia i Florencja. Trzeba podkreślić, że miasta nie są przeciwne wynajmowaniu lokali na cele turystyczne, jednakże chroniąc interes publiczny, w różny sposób próbują eliminować z rynku podmioty świadczące usługi nielegalnie lub wbrew obowiązującemu prawu. Nie jest to łatwe, gdyż nawet regulacje unijne tej kwestii nie są jednoznaczne.

Regulacje na pomoc

Samorządy lokalne oczekują na wprowadzenie do prawa ogólnoeuropejskiego takich rozwiązań, które umożliwią na poziomie lokalnym zastosowanie własnych regulacji w zależności od natężenia i charakteru zjawiska.

W Polsce przepisy Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (DZ.U.2019 r. poz. 238) odnoszą się bezpośrednio do tzw. turystycznego najmu krótkoterminowego. Nakładają one na przedsiębiorcę świadczącego usługi hotelarskie w obiekcie niekategoryzowanym (np. w apartamentach) obowiązek zgłoszenia tego obiektu do tej ewidencji. Prezydent Miasta Krakowa prowadzi „Ewidencję obiektów świadczących usługi hotelarskie, niebędących obiektami hotelarskimi oraz pól biwakowych na terenie Gminy Miejskiej Kraków”. Pełne informacje na temat zgłoszenia obiektu można uzyskać w Wydziale ds. Turystyki Urzędu Miasta Krakowa, a także na stronie: www.bip.krakow.pl.

Brak takiego zgłoszenia jest naruszeniem obowiązujących przepisów prawnych, w tym kodeksu wykroczeń. Prezydent Miasta Krakowa powołał Zespół zadaniowy ds. usług hotelarskich świadczonych w obiektach niekategoryzowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. W jego skład wchodzi m.in. przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Państwowej Inspekcji Handlowej, komend miejskich Policji i Straży Pożarnej, Urzędów Skarbowych, Wydziału Podatków i Opłat oraz Miejski Rzecznik Konsumentów.

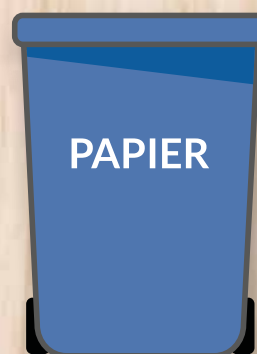
Nawiązanie współpracy i wspólne działania mają na celu ograniczenie negatywnych skutków rozwoju najmu krótkoterminowego w Krakowie.

SEGREGACJA NA 5!

Więcej informacji na stronie internetowej:
www.mpo.krakow.pl/poradnik

**ZAPRASZAMY DO KORZYSTANIA Z USŁUG DOSTĘPNYCH
DLA MIESZKAŃCÓW KRAKOWA W RAMACH WNOSZONEJ
OPŁATY ZA GOSPODAROWANIE ODPADAMI KOMUNALNYMI:**

PUNKTY SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH (PSZOK)

- możliwość oddania odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, elektroodpadów, odpadów niebezpiecznych, opon oraz posegregowanych surowców wtórnych

Godziny otwarcia Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych:

- Lamusownia (ul. Nowohucka 1D)
pon-pt godz. 10.00-18.00, sobota godz. 7.30-15.30
- PGOW Barycz (ul. Krzemieniecka 40)
pon-pt godz. 6.30-18.00, sobota godz. 6.30-14.00

ELEKTROBRYGADA NA TELEFON

- odbiór elektroodpadów bezpośrednio od mieszkańców
- dogodny termin odbioru
- usługę można zamówić pod numerem telefonu **801 084 084**

100% KORZYŚCI - PROGRAM ODBIORU TEKSTYLIÓW

- odbiór tekstyliów bezpośrednio od mieszkańców
- dogodny termin odbioru
- usługę można zamówić pod numerem telefonu: **801 084 084**

ODPADY NIEBEZPIECZNE

Do Krakowskiego Eko-Pudełka można wrzucić:

- płyty CD
- drobną elektronikę
- baterie
- żarówki

Zużyte igły, ampułkostrzykawki i przeterminowane lekarstwa można oddać do specjalistycznego pojazdu MPO, który będzie stał przy **KRAKOWSKICH EKO-PUDEŁKACH** według harmonogramu dostępnego na stronie www.mpo.krakow.pl/ekopudelko

EKO-PUDEŁKA USTAWIONE SĄ PRZY KRAKOWSKICH CENTRACH HANDLOWYCH:

- **przy Galerii Krakowskiej**
(ul. Pawia 5)
- **przy Centrum Serenada**
(al. Gen. T. Bora-Komorowskiego 41)
- **przy Centrum Handlowym M1**
(al. Pokoju 67)
- **przy Galerii Bronowice**
(ul. Stawowa 61)
- **przy Centrum Handlowym BONARKA**
(ul. Kamieńskiego 11)

PROGRAMY EDUKACYJNE

Miejskiego Przedsiębiorstwa Oczyszczania

Krakowskie szkoły najlepiej segregują odpady

Celem programu jest kształtowanie proekologicznych postaw wśród dzieci i młodzieży oraz zorganizowanie właściwego systemu segregacji odpadów w szkołach.

Od segregacji nie ma wakacji

Edukacyjne warsztaty dla klas 4-6 szkół podstawowych prowadzone w siedzibie MPO, poświęcone zasadom segregacji odpadów.

Elektroodpady mają zasady

Warsztaty dla klas 7-8 szkół podstawowych oraz szkół ponadgimnazjalnych, których motywem przewodnim są zasady postępowania z użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym.

Kino za baterie

Program ma na celu edukację ekologiczną na temat oddziaływania baterii na środowisko naturalne oraz zbiórkę zużytych baterii i ich wymianę na nagrody w postaci biletów do kina.

Krakowskie dzieci wiedzą jak wyrzucać śmieci

Zajęcia edukacyjne dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych omawiające zasady segregacji odpadów. Zajęcia mają charakter interaktywnej zabawy połączonej z wycieczką po Lamusowni.

Więcej informacji na stronie internetowej: www.mpo.krakow.pl/edukacja/programy-edukacyjne

fot. archiwum prywatne

NH kwadrat

Na spontanie i uporze

Felietony do dwutygodnika powstają z wyprzedzeniem. Padłem ofiarą tego systemu przy okazji poprzedniego numeru „KRAKOWA.PL”, w którym opisałem atak na „kredowych wandalów” przypuszczony przez firmę zarządzającą budynkiem przy ul. Bulwarowej. Gdy felieton się ukazał, był już lekko nieświeży, bo Nowa Huta zareagowała – co można było przewidzieć – wyjątkowo spontanicznie.

Mieszkańcy zbiorowo wylegli na ulice i maziali kredą, gdzie się dało – w al. Róż, w parku Ratuszowym (to chyba bardziej pod pewną telewizję śniadaniową, która robiła wejście na żywo z NH w środku tygodnia o godz. 8.00, kiedy większość dzieci jest w przedszkolach i szkołach, więc wąskie parkowe alejki łatwiej było zapełnić), przed szkołą mojego synka na Słonecznym (akcją zainicjowała pani ze świetlicy, a Roszek zdecydował, że zostanie dłużej w szkole, żeby uczestniczyć w kredowaniu, czego w innych okolicznościach raczej by nie zrobił) i w wielu innych miejscach.

„Wolna Kreda!” była w dzielnicy i nie tylko hasłem tygodnia, a nawet dwóch i niektórzy szczerze żałowali, że w końcu spadł deszcz i zmył ślady ulicznego, spontanicznego, choć oczywiście mającego liderów protestu.

Potwierdził on dwie, z mojej perspektywy wyjątkowo ważne, cechy zbiorowe nowohucian. Pierwsza to spontaniczność, druga – uczulenie na głupotę. Możemy się w Hucie różnić, np. politycznie, lubić lub nie prywatnie, ale na objawy głupoty reagujemy zazwyczaj zgodnie – odrzuceniem.

Do cech nowohuckich zaliczyłbym też wytrwałość i konsekwencję. Bartosz i Małgorzata Szydłowski nie są co prawda nowohucianami z urodzenia, ale stali się już nimi przez zasiedzenie i cechy te niewątpliwie posiadają. Łaźnia Nowa, którą tworzyli od podstaw, rozpoczyna obchody 15-lecia i na urodziny sprawia sobie piękny prezent: Dom Utopii – Międzynarodowe Centrum Empatii. Prace budowlane ruszyły w kwietniu, ich zakończenia planowane jest na koniec 2020 r., a Nowa Huta zyska dzięki nim 2200 m kw. przestrzeni kreatywnej.

To będzie miejsce, gdzie całoroczne przedłużenie znajdzie wakacyjny festiwal Bulwar{t} Sztuki. Warsztaty twórcze, pokazy, społeczny uniwersytet, lokalne debaty – to tylko niektóre z zapowiadanych aktywności. Wielofunkcyjny budynek zapewni też teatrowi bazę warsztatową, wystawienniczą i rezydencyjną.

Gdy mniej więcej 15 lat temu wędrowaliśmy po raz pierwszy z Bartkiem po budynku dawnych warsztatów mechanicznych, które my, uczniowie „elektryka”, dzieliśmy z uczniami niedalekiego „mechanika”, czułem, że Łaźnia Nowa „pożre” kiedyś moją dawną szkołę. I tak się właśnie poniekąd dzieje, bo Dom Utopii powstaje w opuszczonym kilka lat temu przez szkołę skrzydle. Chciano tam utworzyć magazyny muzealne, ale Szydłowski się uparł, chodził i przekonywał, że to miejsce powinno żyć, zostać oddane mieszkańcom. I przekonał. I wychodził.

Wspaniale, że w Nowej Hucie powstaje kolejne kreatywne i empatyczne z założenia miejsce. I nawet pojawiające się głosy, że można było przebudowę zaplanować z większym szacunkiem dla nowohuckiej architektury, nie umniejszą rangi wydarzenia. Do zobaczenia zatem w Domu Utopii! Wszak, jak podkreślał podczas prezentacji projektu Szydłowski, każdy z nas w swym życiu ku utopii dąży.

Ryszard Kozik, z urodzenia, zamieszkania i miejsca pracy nowohucianin, był dziennikarz „Gazety Wyborczej”, pracownik Muzeum Krakowa

Dom Utopii będzie miejscem, gdzie całoroczne przedłużenie znajdzie wakacyjny festiwal Bulwar{t} Sztuki. Warsztaty twórcze, pokazy, społeczny uniwersytet, lokalne debaty – to tylko niektóre z zapowiadanych aktywności. Wielofunkcyjny budynek zapewni też teatrowi bazę warsztatową, wystawienniczą i rezydencyjną.

Architektura krajobrazu ma w Krakowie talenty

Trzy zdolne krakowianki, na co dzień uczące się w Zespole Szkół Budowlanych nr 1, reprezentowały nasze miasto w finale IX Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Architekturze Krajobrazu. W Gdańsku nie tylko zajęły wysokie miejsca konkursowe, lecz także zdobyły uznanie jury dla swoich pomysłów.

Małgorzata Tabaszewska

Finał tegorocznego konkursu odbył się w gdańskim Zespole Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Ustługowych. Wzięli w nim udział młodzi ludzie z całej Polski kształcący się w tej dziedzinie – wszyscy zafascynowani zielenią i jej aranżacją. Pośród nich trzy krakowianki: Klaudia Jamrozik, Magdalena Cierzak i Natalia Pacia. Uczennicami opiekowała się mgr inż. Grażyna Chmurska.

– Stworzyliśmy projekt ogrodu sensorycznego, w którym wizyta oddziaływała na nasze zmysły – nie tylko wzrok, ale także węch czy słuch. Nasz pomysł został wysoko oceniony przez jury, dlatego jako

jedyne z Małopolski zostałyśmy zaproszone do Gdańska, gdzie mogłyśmy go zaprezentować. W kolejnym etapie konkursu

Finalistki konkursu wiedzy o architekturze krajobrazu / fot. archiwum Wydziału Edukacji UMK

wykonaliśmy fragment ogrodu wertykalnego – „zielonej ściany” – mówią Klaudia, Magdalena i Natalia. – W Gdańsku musiałyśmy także rozwiązać test wiedzy o architekturze krajobrazu, który spośród 30 uczestników wyłonił 10 najlepszych osób. Cała nasza trójka zakwalifikowała się do tej dziesiątki, a to pierwszy taki przypadek w historii konkursu, że cała grupa uczestników z danego miasta tak dobrze rozwiązała test wiedzy – podkreślają z dumą uczennice.

Po powrocie do Krakowa finalistki otrzymały listy gratulacyjne od prezydenta Jacka Majchrowskiego, które przekazała im dyrektorka Wydziału Edukacji Ewa Catus.

Budżety uczniowskie w krakowskich szkołach

Podczas ostatniej wrześniowej sesji Rada Miasta Krakowa jednogłośnie przyjęła uchwałę umożliwiającą szkołom samorządowym tworzenie tzw. budżetów uczniowskich. – Chcemy zachęcić nasze szkoły do tworzenia takich budżetów i będziemy w tej sprawie ściśle współpracować z dyrektorami szkół i samorządami uczniowskimi – deklaruje zastępca prezydenta Krakowa Anna Korfel-Jasińska.

Małgorzata Tabaszewska

Budżet uczniowski to projekt edukacyjny. Nie musi on opiewać na wielką kwotę, bo liczy się przede wszystkim to, że o spożytkowaniu środków decydują sami uczniowie. Młodzież, mając do dyspozycji taki minibudżet, może opracowywać własne projekty, przedstawiać je na forum szkoły, a następnie – w drodze głosowania – decydować o tym, które z nich zostaną zrealizowane. Krótko mówiąc, budżet uczniowski wyzwala kreatywność uczniów, uczy współpracy i konsensusu, ale także daje młodym ludziom poczucie sprawczości.

Podstawę prawną do wyodrębniania tzw. budżetów uczniowskich stanowi

uchwała Rady Miasta Krakowa z 25 września 2019 r. Dotyczy ona dochodów gromadzonych przez samorządowe jednostki budżetowe, w tym samorządowe szkoły, na wydzielonym rachunku bankowym. W uchwale wskazane zostały źródła tych dochodów oraz cele, na jakie dochody mogą zostać przeznaczone. Zawarto w niej zapis, że dochody uzyskiwane przez szkołę m.in. z wynajmu sal i pomieszczeń, kwest czy aukcji mogą być przeznaczane na realizację projektów edukacyjnych opracowanych i wybranych w drodze głosowania przez uczniów.

– To dyrektor szkoły dysponuje planem finansowym placówki i decyduje, jaką część środków może przeznaczyć

na budżet uczniowski. On też wie najlepiej, jak do tego zadania jest przygotowany samorząd uczniowski oraz jakie są potrzeby i oczekiwania uczniów – tłumaczy zastępca prezydenta Krakowa Anna Korfel-Jasińska. I dodaje: – Budżet uczniowski pozwoli dzieciom i młodzieży spojrzeć na szkołę szerzej, jako na przestrzeń, za którą są współodpowiedzialni i którą dzięki współpracy mogą zmieniać i dostosowywać do swoich marzeń.

W ciągu roku krakowskie szkoły samorządowe gromadzą na wydzielonych rachunkach ponad 30 mln zł. Z tych środków finansują różne zadania, w tym zadania statutowe szkoły. Jednym z nich może być teraz budżet uczniowski. Na jego przykładzie młodzież, a nawet już dzieci w szkołach podstawowych mogłyby uczyć się współpracy i współdecydowania o wydatkowaniu środków finansowych, a tym samym – myślenia w kategoriach wspólnoty i postaw obywatelskich. Zgodnie z ideą, że szkoła to nie tylko miejsce zdobywania wiedzy książkowej, ale też środowisko, które uczy podejmowania wspólnych decyzji i brania za nie odpowiedzialności.

Krakowianie w Edynburgu / zdjęcia: Barbara Eva Photography

Agata Mierzyńska

Ostatni weekend lata upłynął w Edynburgu pod znakiem #KrakówExperience. 20 i 21 września 2019 r. Kraków prezentował się w stolicy Szkocji. Okazją do tego było podpisanie kolejnej umowy o współpracy partnerskiej między miastami.

#KrakówExperience w Edynburgu

20 września w katedrze pw. św. Idziego Cracow Guitar Quartet zagrał piękny koncert, w programie którego znalazły się utwory m.in. Michaela Praetoriusa, Edwar-da Griega i Celso Machado. Następnego dnia w sercu Edynburga – na West Parliament Square – odbył się piknik krakowski. Na powitanie – podobnie jak w katedrze św. Idziego – wybrzmiał, zagrany na dudach krakowski hejnał! Na piknikowej scenie wystąpiły: Balet Dworski „Cracovia Danza”, teatr „Lustro Sceny”, a także ambasador RP w Wielkiej Brytanii Arkady Rzegocki, który czytał krakowskie legendy. Opowiadano historię partnerstwa Krakowa i Edynburga oraz wspomniano najciekawsze wspólne projekty. Mieszkańcy Edynburga uczestniczyli w konkursach, warsztatach plastycznych z Żywym Muzeum Obwarzanka oraz komiksowych prowadzonych przez Artura Wabika i Marcina Surmę.

Punktem kulminacyjnym pikniku było przekazanie przez zastępcę prezydenta Krakowa Jerzego Muzyka upominku od Krakowa na ręce Lorda Provosta Franka Rossa. W rewanżu za krakowski tartan nasz szkocki partner otrzymał recepturę obwarzanka edynburskiego – nazwanego CRACOVIAN. Odbierając prezent, Lord Provost Frank Ross przyznał, że jeszcze nigdy Miasto Edynburg nie otrzymało jako oficjalnego prezentu przepisu kulinarnego, czyli niematerialnego dziedzictwa tradycji innego miasta.

W pikniku krakowskim wzięły też udział koronczarki z Krakowa: Jadwiga Węgorok

i Beata Jarema, które zaprezentowały niełatwą sztukę koronki klockowej. Po pierwszej lekcji robienia koronek prezydenci zgodnie stwierdzili, że to bardzo trudne rzemiosło. Na stoisku Krakowa – Europejskiej Stolicy Kultury Gastronomicznej 2019 – odwiedzających piknik częstowano obwarzankami. Kraków przywiózł też do Edynburga słoneczną pogodę – tak niecodzienną w Szkocji. Wieczorem w reprezentacyjnej siedzibie Lorda Provosta Edynburga prezydenci Krakowa i Edynburga podpisali kolejną umowę o współpracy miast.

#KrakówExperience odbył się dzięki zaangażowaniu Konsulatu Generalnego

RP w Edynburgu, a przede wszystkim Szkocko-Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego (SPCA) i Stowarzyszenia „Festiwal Kultury Polskiej”. Choć przygotowania do festiwalu były długie i pełne zawirowań organizacyjnych (Urząd Miasta Edynburga jest obciążony poważnymi konsekwencjami przygotowań Wielkiej Brytanii do Brexitu), ciepła atmosfera i serdeczność gospodarzy po raz kolejny potwierdziły, że przyjaźń Krakowa z Edynburgiem to nie tylko oficjalne umowy, ale też podobieństwa historyczne, a przede wszystkim więzi, które łączą mieszkańców obu miast.

Schody Miłosza

Warto pielęgnować pamięć o wielkich Polakach. Do takich niewątpliwie należy Czesław Miłosz, jeden z najważniejszych pisarskich autorytetów, laureat Literackiej Nagrody Nobla, wybitny twórca o światowej sławie. W tym roku mija 15. rocznica jego śmierci.

Paweł Waluś

3 i 4 października w Collegium Maius odbyło się międzynarodowe sympozjum „Czesław Miłosz i wiek XXI”. Jego uczestnicy zastanawiali się nad tym, jak Miłosza odbieramy dzisiaj. Czy jego wizja straciła na znaczeniu wraz z upływem czasu, czy wręcz zyskała nowe, uniwersalne znaczenia i konteksty? Dyskusję prowadzili nie tylko wybitni poeci i poetki, dla których twórczość Miłosza jest ważnym punktem odniesienia, ale również literaturoznawcy, antropolodzy i translatorzy.

W Krakowie zyskaliśmy też nowe miejsce, upamiętniające polskiego noblistę.

3 października na bulwarze Poleskim, w okolicy Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, zostały odświeżone schody poświęcone twórczości poety, stylizowane na Schody Czesława Miłosza w urokliwym zakątku wileńskiej starówki pomiędzy dzisiejszymi ulicami Bokšto, Maironio i Onos Šimaitės. Otwarcia dokonali Prezydent Miasta Krakowa Jacek Majchrowski oraz minister kultury Republiki Litewskiej Mindaugas Kvietkauskas.

– Miłosz wielokrotnie podkreślał, że wybór Krakowa jako miejsca powrotu z wieloletniej emigracji motywowany był podobieństwem architektury i atmosfery miasta do Wilna z lat jego młodości. Stworzenie Schodów Czesława Miłosza na wzór

wileńskiego pierwowzoru będzie nie tylko najpiękniejszym upamiętnieniem postaci wielkiego pisarza, ale i najlepszym podkreśleniem głębokich związków kulturalnych łączących dzisiejszą Polskę i Litwę, a także wieloletniego partnerstwa miast – Krakowa i Wilna. Akt otwarcia schodów jest szczególnie ważny również w kontekście obchodów 450. rocznicy unii polsko-litewskiej – powiedział prezydent Jacek Majchrowski.

Wybór miejsca obok Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” również nie jest przypadkowy. Ma on ścisły związek z wkładem Miłosza w popularyzację dziedzictwa japońskiej formy poetyckiej haiku, a także z uniwersalnym, ponadnarodowym charakterem twórczości pisarza, czerpiącego z najróżniejszych tradycji literackich. Schody ozdobi jeden z najbardziej znanych wierszy poety, „Dar”, rozpoczynający się od słów: „Dzień taki szczęśliwy./ Mgła opadła wcześniej, pracowałem w ogrodzie. Kolibry przystawały nad kwiatem kapryfolium (...)”. Dodajmy, że zapisano go specjalnym krojem pisma Miłosza autorstwa Damiana Collota, który przekazała Fundacja „Miasto Literatury”.

Co ty wiesz o Krakowie?

Mieszkamy tutaj, chodzimy do szkoły, pracy, na zajęcia, kursy, spotkania ze znajomymi. Wędrujemy ulicami Krakowa, znamy jego dzielnice i osiedla. Ale co tak naprawdę o nim wiemy? Pora się przekonać!

Paweł Waluś

W sobotę, 16 listopada, w godz. 12.00–18.00, w Artetece Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej przy ul. Rajskiej 12 planowany jest wielki miejski turniej nowej gry planszowej „Kod Krakowa”, przeznaczony dla młodzieży powyżej 12. roku życia. O co chodzi? O Kraków właśnie. Projekt realizowany przez Fundację Bookowy Dom polega na grze strategicznej, której uczestnicy odkrywają łączące się ze sobą jak puzzle kolejne dzielnice miasta i związane z nimi miejsca. Pomagają lub przeszkadzają w tym zaprezentowane na kartach wydarzenia, które wpłynęły niegdyś lub wpływają co roku na życie miasta. Elementy gry, za pomocą QR kodów, odsyłają do platformy wiedzy, przygotowanej pod opieką merytoryczną dr. Tomasa Majkowskiego z Wydziału Polonistyki

UJ i dr. Marcina Jarzabka z Wydziału Historii UJ. Warto wspomnieć, że projekt objęty jest patronatem honorowym Polskiego Towarzystwa Historycznego.

– Celem naszego przedsięwzięcia jest zainteresowanie krakowskiej młodzieży przeszłością i teraźniejszością

miasta. Liczymy na to, że poprzez zabawę, jakiej dostarczy gra, młodzi ludzie dowiedzą się sporo o mieście i być może sami odkryją wiele nowych, wartych zainteresowania obiektów – mówią organizatorzy.

Turniej jest bezpłatny, jednak ze względów organizacyjnych prosimy o wcześniejsze zgłaszanie udziału pod adresem: turniej@bookowyd.com.pl.

fot. archiwum organizatora

Święto astronomii za nami

Obchody 100-lecia Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii miały miejsce w Krakowie 5 października br. W ramach jubileuszu zorganizowano piknik astronomiczny na pl. Szczepańskim, sesję popularnonaukową oraz uroczystą galę jubileuszową połączoną z prawykonyaniem widowiska tanecznego pt. „URANIA”.

Barbara Mendera-Ziemińska

Pomimo niesprzyjającej aury piknik astronomiczny cieszył się dużym zainteresowaniem krakowian i turystów. W programie znalazły się m.in. pokazy łazików marsjańskich i sprzętu astronomicznego, doświadczenia fizyczne, teleskopy słoneczne oraz wystawa fotograficzna związana z wyprawami członków PTMA, dokumentującymi m.in. całkowite zaćmienia Słońca czy zorzę polarną.

W ramach obchodów jubileuszu PTMA odbyły się także sesja popularnonaukowa oraz uroczysta gala z udziałem zaproszonych gości z Polski oraz z zagranicy. Część artystyczną gali uświetnił występ Zespołu Pieśni i Tańca „Małe Słowianki” im. dh. W.M. Francuz z Centrum Młodzieży im. dr. H. Jordana, a jej finałem było prawykonyanie widowiska tanecznego pt. „URANIA” w choreografii Macieja Pawłowskiego w sali koncertowej Akademii Muzycznej w Krakowie.

– W ramach obchodów 100-lecia PTMA, które odbywały się w Krakowie, ok. 200 naszych członków z 19 oddziałów

terenowych oraz dziewięciu sekcji tematycznych miało okazję do wymiany poglądów i doświadczeń z innymi tego typu organizacjami działającymi w Polsce i za granicą. Spotkania pozwoliły na ocenę 100-letniego dorobku naszej organizacji i jej wkładu w polską astronomię oraz zachęciły nas do dalszego intensywnego rozwoju – mówił Mieczysław Janusz Jagła, prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, dziękując również patronom honorowym uroczystości – Prezydentowi Miasta Krakowa, Wojewodzie Małopolskiemu, Marszałkowi Województwa Małopolskiego, Rektorowi Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz prezesowi Polskiej Akademii Umiejętności, a także głównemu partnerowi – Województwu Małopolskiemu.

Organizatorem wydarzenia było Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii, a współorganizatorem – Centrum Młodzieży im. dr. H. Jordana.

Informacje o działalności Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii można znaleźć na stronach: www.ptma.pl.

Widowisko taneczne „Urania” / Fot. Hanna Szejn

Największa księgarnia Krakowa

24 października w halach Międzynarodowego Centrum Targowo-Kongresowego „Expo” przy ul. Galicyjskiej 9 rozpoczynają się Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie, czyli największe literackie święto w Polsce.

Impreza potrwa do 27 października. Targowe hale można odwiedzić 24 i 27 października (czwartek i niedziela) w godz. 10.00–17.00, a 25 i 26 października (piątek i sobota) w godz. 10.00–19.00. Jak zwykle na czytelników czekać będzie wiele nowych książek i wyjątkowych atrakcji. I nas nie może tam zabraknąć!

Tradycyjnie co roku miłośnicy literatury spotkają się ze znanymi autorami.

Nie inaczej będzie i tym razem. Katarzyna Bonda, Jakub Ćwiek, Jacek Dukaj, Katarzyna Grochola, Grzegorz Kasdepke, Marek Krajewski, Andrzej Maleszka, Jakub Małecki, Katarzyna Puzynska, Szczepan Twardoch czy Marta Guzowska – to tylko część nazwisk pisarzy, których spotkacie. Udział w targach potwierdzili także twórcy z zagranicy, m.in. Marc Elsberg, Jonathan Carroll, Brandon Mull, Almudena Grandes czy Sandrone Dazieri.

Podczas targów swoją premierę będzie miało wiele książek, m.in. najnowsza powieść Katarzyny Bondy „Miłość leczy rany” (wydawnictwa Muza) czy książka słoweńskiego pisarza Gorana Vojnovicia „Moja Jugosławia”. Zaplanowano także premiery książek dla dzieci i młodzieży np. „Chłopiec znikąd” Katherine Marsh – najlepszej książki dla dzieci z 2018 r. według „Washington Post”, czy dwóch książek o przygodach Kici Koci. Literatury dla najmłodszych czytelników także nie zabraknie.

Tegorocznym gościem specjalnym będą Niemcy, którzy zaprezentują się pod hasłem „German stories”, a na targach pojawią się przedstawiciele największych niemieckich wydawnictw.

Oczywiście targi to nie tylko nowości książkowe. Inną nowinką będzie scena w powiększonym Salonie Komiksu, na której zagospodzą twórcy komiksu z Polski i zagranicy m.in.: Igor Jarek, Arne Jysch, Tomasz Kontny, Jacek Kuziemski, Aleksandra Motyka i Guilherme Petreca. Dodatkowa scena stanie też w hali Dunajec. W piątek spotkają się tam miłośnicy gór, w sobotę fani fantastyki, a w niedzielę – czytelnicy poezji. Wszystkie potrzebne informacje m.in. o spotkaniach z pisarzami i imprezach towarzyszących znajdują się na: www.książka.krakow.pl oraz na fanpage’u: www.facebook.com/targi.książki.w.krakowie.

(MS)

MISTRZEJOWICKI KOMPUTEROWY KLUB SENIORA

kursy komputerowo-
internetowe

dla początkujących
i średnio zaawansowanych
spotkania tematyczne

Ośrodek Kultury
im. C. K. Norwida

informacje i zapisy:
KLUB KUŹNIA
os. Złotego Wieku 14
tel. 12 648 08 86
klub@kuznia.edu.pl
www.kuznia.edu.pl

Dla seniorów

Łączymy pokolenia

Starsi obywatele Krakowa wyciągają ręce do młodszych. Obie te grupy przecież reprezentują nasze społeczeństwo – pierwsza decyduje o nim już teraz, druga będzie to robić w przyszłości.

Paweł Waluś

Seniorzy z Klubu Samopomocy Aktywnościowego przy ul. Grzegórzeckiej 19/1-2 w ramach integracji międzypokoleniowej podjęli współpracę z wychowankami przedszkola „Pod Gwiazdkami”. Wśród wspólnych działań zaplanowano spotkania integracyjne m.in. z okazji Dnia św. Marcina czy Dnia Babci i Dziadka, warsztaty tematyczne, przedstawienia teatralne oraz czytanie bajek w przedszkolu.

Współpraca rozpoczęła się cyklem czwartkowych spotkań z bajką, podczas których seniorzy czytali dzieciom wybrane bajki i opowiadania.

Do tej pory uczestnicy projektu „W sile wieku” gościli przedszkolaków w Klubie na warsztatach ekologicznych pt. „Nie wyrzucaj – wykorzystaj!”. Podczas zajęć dzieci wspierane przez organizatorki odbijały jesienne liście na płóciennych woreczkach

uszytych wcześniej przez seniorki podczas zajęć kreatywnego krawiectwa. Na koniec zajęć dzieci otrzymały pamiątkowe dyplomy. Nie sposób opisać emocji, jakie towarzyszyły nie tylko młodym uczestnikom, ale i naszym seniorom. Współpraca międzypokoleniowa sprawiła, że wszyscy poczuli się dowartościowani i potrzebni. Z zapałem przygotowują się do kolejnych wspólnych inicjatyw.

Kluby Samopomocy prowadzone są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie i współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu pt. „W sile wieku”. Wszystkich seniorów zainteresowanych aktywnym i kreatywnym spędzaniem swojego czasu zachęcamy do zgłoszenia się do klubów. Uczestnictwo w projekcie jest bezpłatne. Więcej informacji uzyskać można w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.

Turnieje dla seniorów

Dni są coraz krótsze, temperatura coraz niższa, a krajobraz zdobią opadające liście. Za nic jednak jesienną aurę mają seniorzy, którzy bardzo aktywnie spędzają swój czas. W październiku wzięli udział w dwóch turniejach.

Paweł Waluś

W Domu Pomocy Społecznej przy ul. Kluzeka 6 odbyła się VIII Olimpiada Ogrodowa. Całe przedsięwzięcie było znakomicie zorganizowane i dostarczyło radości i świetnej zabawy uczestnikom, za co brawa należą się organizatorom.

Klub przy ul. Okulickiego zorganizował II Międzyklubowy Turniej Bingo. W szranki stanęli reprezentanci każdej z placówek „W sile wieku”. Spotkanie było nie tylko okazją do wspólnej zabawy i rywalizacji, ale też pretekstem do ćwiczenia spostrzegawczości i refleksu. Seniorzy

udali się również na wycieczkę do klasztoru w Czernej. Na miejscu wzięli udział we mszy świętej i obejrzeni zgromadzone ekspozycje, dowiadując się przy okazji wielu ciekawych rzeczy na temat historii i losów tego miejsca.

Pracownicy Klubów Samopomocy również nie próżnowali. Uczestniczyli m.in. w tegorocznej edycji Targów Seniora. Podczas nich dojrzały mieszkańcy Krakowa informowani byli o ofercie projektu „W sile wieku”. Dwie pracownice Klubu prowadziły warsztaty, podczas których uczyły seniorów wykonywania kwiatów z krepiny oraz tworzenia jesiennych kompozycji.

Rada
Miasta
Krakowa

STRONY REDAGOWANE PRZEZ
KANCELARIĘ RADY MIASTA
KRAKOWA

Redakcja:

Magdalena Bartlewicz,
Małgorzata Kubowicz,
Ewelina Garbacka-Kalemba,
Mateusz Drożdż,
Błażej Siekierka

Adres redakcji:

pl. Wszystkich Świętych 3-4,
pok. 337, III piętro,
e-mail: info.rm@um.krakow.pl

SPIS TREŚCI:

27. Żeby pamięć nie zgaśła

O prowadzonej od 2012 r. akcji
Krakowski Znicz Pamięci

28. Kalendarium Rady Miasta Krakowa

29. W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców Krakowa

Rozmowa z radnym Krzysztofem
Sułowskim

30. Dziewięć ważnych głosów

O Konwencji Przewodniczących
Rad i Zarządów Dzielnic Miasta
Krakowa

30. Dziki znów pojawiły się w Czyżynach

O interpelacji radnego
Wojciecha Krzysztonka

31. Usłyszeć głos osób zatroskanych o środowisko

Felieton radnego Łukasza
Maślony

Żeby pamięć nie zgaśła

Już po raz ósmy radni odwiedzą krakowskie i małopolskie cmentarze, by zapalić znicze i w ten sposób złożyć hołd spoczywającym tam radnym, Honorowym Obywatelom Miasta Krakowa oraz laureatom medalu Cracoviae Merenti. 31 października Dominik Jaśkowiec, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa wraz z Prezydentem Miasta Krakowa Jackiem Majchrowskim rozpoczną tegoroczną akcję Krakowski Znicz Pamięci, zapalając znicze na mogile Czesława Miłosza w Panteonie Narodowym na Skałce.

Krakowski Znicz Pamięci zapalany jest na mogiłach osób zasłużonych dla Krakowa od 2012 r. / zdjęcia archiwum Kancelarii Rady Miasta Krakowa

Magdalena Bartlewicz

W tym roku mija 15. rocznica śmierci Czesława Miłosza. Zapalając znicz na jego grobie, chcemy uhonorować tego wielkiego poetę i noblistę, który wybrał Kraków na miejsce powrotu z wieloletniej emigracji – mówi Dominik Jaśkowiec, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa.

Cenna inicjatywa: pamiętać

Od ośmiu lat w dniach poprzedzających 1 listopada krakowscy radni zapalają znicze z napisem „Miasto Kraków Pamięta” na mogiłach osób spoczywających na krakowskich i małopolskich nekropoliach.

– Co roku podczas zapalania Krakowskiego Znicza Pamięci radnym przyświeca sentencja „Nie umierają ci, którzy żyją w naszej pamięci”. Zapalając znicz, pamiętamy o tych osobach, które swoim życiem, pracą czy twórczością zasłużyły się dla naszego miasta. To wyjątkowa akcja, którą z pewnością kontynuować będziemy w kolejnych latach – mówi Dominik Jaśkowiec, przewodniczący RMK.

Krakowski Znicz Pamięci to pomysł na uczczenie pamięci osób zasłużonych dla Krakowa, który wyszedł od ówczesnego Przewodniczącego Rady Miasta Krakowa Bogusława Kośmidera w październiku 2012 r. Znicz pamięci opasany jest wstążką w biało-niebieskich barwach miasta i znajduje się na nim napis: „Miasto Kraków pamięta”.

– Jest to cenna inicjatywa, pozwalająca przypomnieć wybitnych ludzi związanych z Krakowem, którzy byli radnymi miasta, laureatami nagród, filantropami. Uważam, że takie oddanie hołdu, czci i pamięci powinno być cenionym w naszym kraju obyczajem. Rada Miasta Krakowa dba o tę pamięć bardzo dobrze. Staram się brać regularnie udział w odwiedzinach cmentarzy przed 1 listopada. Najczęściej jestem na cmentarzu ▶

► w Grębatowie, ale byłem też na cmentarzu w Raciborowicach, gdzie pochowany jest wybitny krakowianin i kombatanat generał Bohdan Zieliński – mówi o Krakowskim Zniczu Pamięci Sławomir Pietrzyk, wiceprzewodniczący Rady Miasta Krakowa. Sławomir Pietrzyk dodaje, że podczas wizyt na cmentarzach często spotyka rodziny osób, dla których zapalane są znicze. Wyrażają oni głęboką wdzięczność za tę formę pamięci o ich bliskich.

Znicze zapłoną również za granicą

Co roku znicz zapalany jest również na grobach obywateli uhonorowanych przez Kraków, którzy spoczywają poza granicami naszego miasta. Przewodniczący Rady Miasta Krakowa zwraca się z prośbą o zapalenie Krakowskiego Znicza Pamięci m.in. do władz: Warszawy (mogiły: Władysława Bartoszewskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Wacława Jędrzejewicza, Ryszarda Kuklińskiego, ks. prałata Zdzisława Peszkowskiego, Ryszarda Kaczorowskiego), Elbląga (grób Bolesława Nieczui-Ostrowskiego), Niekrasowa (mogiła Adama Bienia), Rogalina (grób Edwarda Raczyńskiego), Rzeszowa (grób ojca Tomasza Pawłowskiego), Szwecji (grób Bro-ra Hanssona), Holandii (grób gen. Stanisława Maczka), Stanów Zjednoczonych (mogiły Ronalda Reagana, Edwarda J. Moskala

Radni zapalają znicze również poza granicami Polski / zdjęcia archiwum Kancelarii Rady Miasta Krakowa

oraz Zbigniewa Brzezińskiego), Włoch (grób Karoliny Lanckorońskiej), Wielkiej Brytanii (mogiła Margaret Thatcher), Niemiec (mogiła Karla Dedeciusa oraz Petera Schonleina).

Kalendarium Rady Miasta Krakowa

4 października

- 15. Kiermasz Pogranicza Kultur, Mały Rynek (zaproszenie: Prezes Zarządu IMAGO Centrum Sztuki Ludowej Sp. z o.o.)

9 października

- 26. sesja Rady Miasta Krakowa, Sala Obrad RMK, pl. Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Przewodniczący Rady Miasta Krakowa)

fot. Magdalena Bartlewicz

- VII gala wręczenia Nagrody Narodowego Centrum Nauki, Sukiennice (zaproszenie: Przewodnicząca Rady Narodowego Centrum Nauki oraz Dyrektor Narodowego Centrum Nauki)

11 października

- gala z okazji 140-lecia Muzeum Narodowego w Krakowie, Teatr im. Juliusza Słowackiego, pl. Świętego Ducha 1 (zaproszenie: Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie)

12 października

- uroczystości z okazji jubileuszu 100-lecia PKOl, Sala Obrad RMK, pl. Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego, Prezydent Miasta Krakowa, Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego)
- Bieg Memoriałowy im. Bogdana Włosika, Nowa Huta (zaproszenie: Przewodniczący Międzyzakładowej Organizacji Związkowej NSZZ Solidarność ArcelorMittal Poland SA)

14 października

- obchody jubileuszu 10-lecia Zespołu Szkół Specjalnych im. Ludwika Jerzego Kerna, ul. Ułanów 25 (zaproszenie: Zespół Szkół Specjalnych im. Ludwika Jerzego Kerna w Krakowie)

15 października

- wręczenie certyfikatów „Nauczyciel z Pasją” oraz nagród Prezydenta Miasta Krakowa dla nauczycieli, Sala Obrad RMK, pl. Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Prezydent Miasta Krakowa)

fot. Wiesław Majka

17 października

- jubileusz 20-lecia działalności Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”, Hala 100-lecia Cracovii, al. Focha (zaproszenie: Zarząd Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”)

19 października

- obchody jubileuszu 100-lecia AGH, Centrum Kongresowe ICE Kraków, ul. Konopnickiej 17 (zaproszenie: Rektor i Senat Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie)

fot. archiwum prywatne

Krzysztof Sułowski

prawnik, radny Miasta Krakowa, przewodniczący Komisji Praworządności RMK, w latach 2003–2006 i 2010–2018 przewodniczący Rady i Zarządu Dzielnicy XI Podgórze Duchackie. Szczególnie bliskie są mu sprawy infrastruktury, bezpieczeństwa, polityki społecznej, kultury, sportu oraz troska o pamięć historyczną

Rozwój Krakowa powinien być bardziej zrównoważony. Musimy na obrzeżach miasta nie tylko budować drogi i chodniki – w niektórych miejscach trzeba jeszcze dokończyć budowę kanalizacji.

W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców Krakowa

Przestępczość w Krakowie w ostatnich latach się zmniejsza, ale nie można w związku z tym ograniczać środków przeznaczanych na poprawę bezpieczeństwa – ostrzega radny Krzysztof Sułowski. Przewodniczący Komisji Praworządności zapowiada też – w rozmowie z Błażem Siekierką – że będzie walczył o znaczne dofinansowanie dzielnicowych klubów sportowych.

Jest Pan przewodniczącym Komisji Praworządności. Jakie są główne cele komisji w tej kadencji?

Krzysztof Sułowski: Kontynuowanie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa w mieście. Użyłem słowa „kontynuowanie”, ponieważ zaznaczyć trzeba, że w ostatnich latach przestępczość udało się skutecznie zmniejszyć, ale daleko jeszcze do ideału. Na pewno będę zabiegał o to, aby Miasto zwiększyło środki na poprawę bezpieczeństwa – żeby w jeszcze większym stopniu dofinansowywało np. policję i straż pożarną. W ostatnich latach wysokość środków przeznaczanych w budżecie miasta na bezpieczeństwo relatywnie nie była zbyt duża. Na pewno należy też zastanowić się nad zwiększeniem efektywności działań straży miejskiej. Jest ona, niestety, dosyć nisko oceniana przez mieszkańców. Należałoby zatem rozważyć, jak zwiększyć wpływ krakowian na funkcjonowanie tej służby. Istotne także będzie kontynuowanie budowy miejskiego systemu monitoringu wizyjnego. Moje doświadczenia z dzielnicy XI – z Kurdwanowa i Piasków Nowych – wskazują, że może to być skuteczna broń w walce z przestępczością oraz narzędzie służące ochronie porządku publicznego.

A jakie są Pana priorytety? Jakie sprawy Krakowa leżą Panu najbardziej na sercu?

KS: Od lat zajmuję się właśnie kwestią poprawy bezpieczeństwa. Ale nie tylko. Gdy działałem na szczeblu dzielnicowym, zawsze istotne były dla mnie problemy małych klubów sportowych. Kultura fizyczna bowiem jest upowszechniana głównie przez te mniejsze, dzielnicowe, wręcz osiedlowe kluby. Bardzo często borykają się one z problemami finansowymi. Działający w nich ludzie to pasjonaci, którzy poświęcają młodzieży naprawdę bardzo dużo wolnego czasu. Ponieważ kluby pracują na rzecz Miasta, konieczne jest zwiększenie wsparcia dla nich, niezbędna jest także poprawa stanu ich infrastruktury. Będę o to zdecydowanie zabiegał. Na działalność tych instytucji trzeba też patrzeć jako na element systemu zapobiegania patologiom i przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Kolejną dziedziną, którą zajmuję się w Radzie Miasta Krakowa, jest infrastruktura. Widzę ogromną potrzebę poprawy sytuacji w tzw. dzielnicach peryferyjnych. Mamy w nich do czynienia z bardzo dużymi zapóźnieniami, niestety także o charakterze cywilizacyjnym. Rozwój Krakowa powinien być bardziej zrównoważony. Musimy na obrzeżach miasta nie tylko budować drogi i chodniki – w niektórych miejscach trzeba jeszcze dokończyć budowę kanalizacji. Innym zagadnieniem jest tworzenie terenów zielonych i infrastruktury służącej rekreacji i wypoczynkowi mieszkańców w dużych krakowskich blokowiskach. Musimy znaleźć odpowiednią formę prawną, która umożliwi współfinansowanie przez Miasto zadań na terenach oddanych w użytkowanie wieczyste spółdzielniom mieszkaniowym. Mieszkańcy dużych krakowskich osiedli mieszkaniowych nie mogą być obywatelami drugiej kategorii. Będę się także starał o uruchomienie programu budowy miejskich parkingów lokalnych.

Na koniec odejźmy od spraw zawodowych. Proszę powiedzieć, jakie są Pana zainteresowania.

KS: Interesuję się historią, zwłaszcza tą najnowszą, ale też historią XIX w., polską myślą polityczną, współczesną filozofią polityczną. Bardzo lubię jeździć na nartach i na rowerze oraz chodzić po górach.

Dziewięć ważnych głosów

Dziewięcioro – tylu przedstawicieli dzielnic zasiądzie w Forum Przyszłości Dzielnic. Taką decyzję podjęli radni podczas 4. Konwentu Przewodniczących Rad i Zarządów Dzielnic Miasta Krakowa, który 30 września odbył się w Urzędzie Miasta Krakowa.

Oprócz nich Forum Przyszłości Dzielnic tworzyć będzie: czworo radnych miasta Krakowa, czworo przedstawicieli Urzędu Miasta Krakowa oraz czworo przedstawicieli aktywistów miejskich i organizacji pozarządowych.

Radni przegłosowali także propozycję Bogdana Smoka, przewodniczącego Rady i Zarządu Dzielnic VI Bronowice, by przedstawicielami dzielnic na Forum Przyszłości Dzielnic byli ich przewodniczący lub ich zastępcy.

Przewodniczący Konwentu, a zarazem Przewodniczący Rady Miasta Krakowa Dominik Jaśkowiec wyznaczył 18 października jako ostateczny termin przysyłania przez dzielnice propozycji nazwisk osób, które będą reprezentować dzielnice na Forum. Podczas kolejnego konwentu rozstrzygnie się też, w jaki sposób tych dziewięć osób zostanie wybranych, jeśli każda z 18 dzielnic zgłosi swojego przedstawiciela.

– Jeszcze w tym tygodniu przygotujemy zarządzenie Prezydenta, w którym będzie mowa o liczbie przedstawicieli poszczególnych grup w Forum Przyszłości Dzielnic. Zaproponujemy też nazwiska osób, które będą w Forum reprezentowały urząd – mówił podczas konwentu Antoni Fryczek, Sekretarz Miasta.

Przypomnijmy, że Konwent został powołany uchwałą Zarządu Miasta Krakowa w maju 1999 r. Gremium to stanowi ciało doradcze w sprawach istotnych dla mieszkańców miasta, miejsce wymiany doświadczeń oraz forum informacyjne w zakresie współdziałania jednostek organizacyjnych miasta i dzielnic.

(MB)

Dziki znów pojawiły się w Czyżynach

Pod koniec września w Czyżynach po raz kolejny pojawiły się wolno żyjące dziki. Zwierzęta były widziane w łęgu w okolicach ulic: Niepokalanej Marii Panny, Wiklinowej, Longinusa Podbipięty i Odmętowej. Alarm podnieśli zaniepokojeni mieszkańcy, obawiający się o swój dobytek i bezpieczeństwo, szczególnie dzieci.

Wojciech Krzysztonek*

Na ich wniosek wystąpiłem w tej sprawie z interpelacją do Prezydenta Miasta Krakowa z prośbą o podjęcie stosownych działań oraz poinformowanie odpowiednich służb. Trzeba jednak podkreślić, że do coraz częstszych

„konfrontacji” pomiędzy dzikimi zwierzętami a człowiekiem dochodzi z winy tego ostatniego. Niestety, postępująca ekspansja zabudowy mieszkaniowej powoduje, że dzikie zwierzęta są wypychane z ich naturalnych siedlisk.

*radny Miasta Krakowa

Dziki pojawiły się w Czyżynach pod koniec września / fot. archiwum prywatne

fot. archiwum prywatne

Usłyszeć głos osób zatroskanych o środowisko

„Gdy człowiek nie wie, co zrobić, sumienie mówi mu tylko jedno: szukaj” – pisał ks. Józef Tischner. I właśnie te słowa inspirują mnie wielokrotnie do działania, zarówno w codziennych sprawach, jak i w tych, które poruszam jako radny miasta Krakowa. Jedną z nich jest właśnie sytuacja w Nowej Hucie, a w zasadzie wokół niej i w samym kombinacie. Teraz, kiedy potwierdziły się podnoszone prawie rok temu przypuszczenia, że ArcelorMittal będzie dążył do wygaszenia wielkiego pieca, być może głos osób zatroskanych o stan środowiska będzie lepiej słyszany.

Zanim zrobimy następny krok, zobaczmy, jak sprawy wyglądały we włoskim Tarenzie, gdy przejmowana była huta Ilva. Tam problem został zdiagnozowany, stwierdzono, że „tarencki kompleks oprócz koksu, żeliwa i stali wytwarza zabójcze dioksyny i pyłki PM10. W 2005 r. huta emitowała 92 proc. dioksyn, które powstawały w całej Italii. Trzy lata później trzeba było wybić wszystkie owce i kozy w promieniu 20 km, bo dioksyny przeniknęły do mleka” (tygodnik „Polityka”). Dlatego też istotnym elementem przeprowadzonej transakcji przejęcia huty Ilva i utworzenia ArcelorMittal Italia był pakiet inwestycji w ochronę środowiska, którego wartość określono na, bagatela, 1,15 mld euro. Nowych właścicieli zobowiązano do jego realizacji.

Śledztwo umorzone

Tymczasem w Polsce huty stali sprzedano za bezcen, na co wyraźnie wskazuje raport Najwyższej Izby Kontroli, która stwierdziła, że „ocena skontrolowanych zagadnień jest negatywna w odniesieniu do przebiegu i warunków finansowych prywatyzacji Polskich Hut Stali SA”. Kontrolerzy NIK uznali przede wszystkim, że „finansowe parametry umowy prywatyzacyjnej były niekorzystne dla Skarbu Państwa ze względu na zbyt niskie ceny wyprzedawanych akcji Polskich Hut Stali” (w pakiecie sprzedano huty w Krakowie, Dąbrowie Górniczej, Świętochłowicach i Sosnowcu). Zdaniem NIK narażono Skarb Państwa na stratę rzędu 2 mld zł. Co prawda prokuratura wszczęła w 2005 r. śledztwo w sprawie nieprawidłowości przy sprzedaży polskich hut, jednak z niewyjaśnionych przyczyn nigdy nie doczekało się ono rozstrzygnięcia, a w 2015 r. zostało umorzone.

Poznanie zarówno włoskiego, jak i polskiego kontekstu jest konieczne, by móc rozmawiać o stanie środowiska w Nowej Hucie. Moją rolą jako radnego jest dążyć do poznania prawdy ponad politycznymi i lokalnymi podziałami. Niestety, inne zdanie wydaje się mieć w tej kwestii wojewoda małopolski, który unieważnił uchwałę Rady Miasta Krakowa o powołaniu zespołu ds. zbadania stanu środowiska w obszarze należącym zarówno do samego kombinatu, jak również Gminy Kraków oraz województwa małopolskiego. Ze swojej roli nie wychodzi też WIOŚ, ograniczając się do badań zawartych w tzw. pozwoleniu zintegrowanym (kontroluje tylko te zanieczyszczenia, o których monitoring do Urzędu Marszałkowskiego wystąpił właściciel huty). A przecież wszystkim nam powinno zależeć na tym, aby w sposób możliwie szeroki, przy użyciu różnych metod badawczych, określić rzeczywisty stan środowiska w Nowej Hucie oraz jego wpływ na zdrowie i życie mieszkańców.

Znaczna skala problemu

Kończąc, chciałbym zwrócić uwagę na fakt zgłoszenia przez organizację pozarządową Frank Bold szkody w środowisku. Rozpatruje je Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i miejmy nadzieję, że zmobilizuje to władze samorządowe do współpracy. Bez niej nie będzie możliwe dokładne przebadanie tych terenów, zanim właściciel huty zdecyduje się zakończyć działalność. Nikt nie twierdzi, że sytuacja jest tak tragiczna jak we Włoszech. Natomiast jeśli okaże się, że skala problemu jest znaczna, należy doprowadzić do eliminacji zanieczyszczeń, aby zapewnić bezpieczeństwo mieszkańcom nie tylko Nowej Huty, ale również całego Krakowa. I aby Miasto Kraków nie pozostało z tym problemem samo, zmuszone do ponoszenia w przyszłości kosztów rewitalizacji zdegradowanego przez hutę środowiska.

Łukasz Maślona, radny Miasta Krakowa

Wszystkim nam powinno zależeć na tym, aby w sposób możliwie szeroki, przy użyciu różnych metod badawczych, określić rzeczywisty stan środowiska w Nowej Hucie oraz jego wpływ na zdrowie i życie mieszkańców.

Podczas pobytu w Krakowie para arcyksiążęca zwiedziła m.in. Uniwersytet Jagielloński, Akademię Umiejętności i katedrę na Wawelu / Fot. Jan Graczyński

Legenda arcyksięcia Rudolfa

Arcyksiążę Rudolf, austriacki następca tronu, syn cesarza Franciszka Józefa do dziś wzbudza zainteresowanie. Można nawet powiedzieć, że jest on „jedną z ikon popkultury”. Stało się tak przede wszystkim z powodu jego tragicznego zgonu w Mayerlingu. Rzeczywiście było to wydarzenie zagadkowe i niepokojące. Rzadko się przecież zdarza, aby następca tronu wielkiej monarchii odbierał sobie życie i to bez jakiegoś wyraźnego powodu.

Michał Koziot

Do podtrzymywania legendy przyczyniły się filmy o tragicznej miłości zakończonych śmiercią zakochanej pary, czyli arcyksięcia Rudolfa i hrabianki Marii Versery, a nakręcono ich kilka, oraz popularna literatura. Jak zawsze dzieje się w przypadku niezwykłych wydarzeń, do dziś pojawiają się co

raz to nowe wersje i coraz bardziej sensacyjne hipotezy na temat tego, co naprawdę wydarzyło się w pałacu myśliwskim Mayerling 30 stycznia 1889 r. Jedno jest pewne – śmierć arcyksięcia Rudolfa była dla mieszkańców habsburskiej monarchii, a więc i dla krakowian, znaczącym wydarzeniem.

Gdy świat dowiedział się o tragedii, jaka miała miejsce w Mayerlingu, pod Wawelem żywe jeszcze były wspomnienia pobytu arcyksięcia Rudolfa w Krakowie. Na przełomie czerwca i lipca 1887 r. następca tronu odwiedził Galicję. W czasie tej wizyty nie mógł, rzecz jasna, ominąć nie tylko stotecznej Lwowa, lecz także Krakowa, który w tym czasie niebezpiecznie aspirował do rangi kulturalnej stolicy całej Polski. W podróży arcyksięciu Rudolfowi towarzyszyła jego małżonka Stefania, księżniczka belgijska. Arcyksiążęca para przybyła do Krakowa 28 czerwca i opuściła miasto rankiem 1 lipca.

Pracowita wizyta

Gdy pociąg wiozący następcę tronu i jego małżonkę zatrzymał się na krakowskim dworcu, dostojnych gości jako pierwszy powitał ks. biskup Albin Dunajewski. Następnie arcyksiążę dokonał przeglądu kompanii piechoty z 13. pułku, czyli „Krakowskich Dzieci”, arcyksiężna zaś przywitała się z damami, które jej przedstawiano. Trzy panie: namiestnikowa Zaleska, marszałkowa Tarnowska i księżniczka Windischgrätz, ofiarowały małżonce następcy tronu bukiety. Jan Tarnowski, marszałek krajowy wygłosił powitalną mowę. Przemawiał po polsku i po rusińsku, czyli po ukraińsku. Arcyksiążę podziękował za piękne powitanie. Powiedział, iż cieszy się, że poznaje piękną Galicję, oraz zapewnił o swojej sympatii do obu zamieszkujących tę krainę narodowości. W Barbakanie dostojną parę witał Feliks Szlachetkowski, prezydent miasta.

Cztery dni, jakie arcyksięstwo spędzili w Krakowie, były niezwykle pracowite. Między 28 a 30 czerwca para arcyksiążęca zwiedziła między innymi: katedrę na Wawelu, Uniwersytet Jagielloński, Akademię Umiejętności, Szkołę Sztuk Pięknych, Gimnazjum św. Anny, żeńską szkołę św. Scholastyki, siedzibę Bractwa Kurkowego, a także starą synagogę na Kazimierzu. Odwiedzili też Czartoryskich na Woli Justowskiej oraz Tarnowskich na Szlaku. Uczestniczyli również w Wiankach oraz zwiedzili kopalnię soli w Wieliczce. Arcyksiążę dokonał na Błoniach przeglądu 1. pułku ułanów, na Uniwersytecie przyjął tytuł doktora honoris causa, a w Szkole Sztuk Pięknych dwa obrazy pędzla samego mistrza Matejki. Rzecz jasna, Rudolf i Stefania, jak przystało na członków Domu Panującego, odwiedzili się miastu. Donosił o tym „Czas”, zamieszczając informację, że „Ich Ces. i Król. Wysokości Najdostojniejszy arcyksiążę następca tronu i Najdostojniejsza Jego Małżonka raczyli najtęskawiej z okazji pobytu w Krakowie przeznaczyć na ubogich sumę 2000 złr. w.a”. Z pewnością prezenty te ucieszyły miejscowych, ale dla krakowian, a zwłaszcza dla krakowskiej profesury, większe znaczenie miały słowa, jakie arcyksiążę wypowiedział podczas wizyty na Uniwersytecie Jagiellońskim. Brzmiały one: „Życzę wam, ażebyście krzewili patriotyzm i naukę Zachodu na daleki Wschód nieśli”. Można podejrzewać, że zdaniem arcyksięcia ów „daleki Wschód” zaczynał się już w Michałowicach.

Dramatyczne wydarzenia

Jak widać, arcyksiążę Rudolf zostawił po sobie w Krakowie dobre wspomnienia. Dlatego też ze zgrozą i zdumieniem czytali krakowianie notatkę, którą w czwartek 31 stycznia 1889 r. zamieścił „Czas”: „Najdostojniejszy Następca tronu udał się

przedwczoraj na polowanie do Mayerling koło Baden i zaprosił kilku gości myśliwych, a mianowicie księcia Filipa Koburga i hr. Hoyos. Jego Cesarska Wysokość był jednak onegdaj nieco niezdrów i dlatego musiał usprawiedliwić swoją nieobecność przy naznaczonym w Burgu Najwyższym obiedzie rodzinnym. Gdy goście myśliwi dziś rano się zebraли, a Najdostojniejszy Arcyksiążę się nie zjawił, zaczęli się oni natychmiast dopytywać o Arcyksięcia i przerażeni zostali najboleśniej wiadomością, iż Najdostojniejszy Następcą tronu wskutek ataku apoplektycznego wyzionął swego szlacheckiego ducha". Trzeba przyznać, że krakowska Rada Miejska błyskawicznie zareagowała na tę tragiczną wiadomość. Z powodu nieobecności prezydenta Szlachetkowskiego wiceprezydent Friedlein zwołał natychmiast nadzwyczajną sesję. Radni bez żadnej dyskusji i jednogłośnie postanowili wyrazić najgłębszą boleść oraz prosić prezydenta, „aby wyraził ich uczucie żałoby u stóp tronu". Postanowiono też „wziąć udział w pogrzebie Następcy tronu przez osobną deputację, której skład oznaczy Prezydent miasta".

Dopiero 5 lutego 1889 r., opierając się na informacjach podanych przez wiedeńską gazetę „Neue Freie Presse”, krakowski „Czas” doniósł, że arcyksiążę Rudolf popełnił samobójstwo.

Plotki i pogłoski

Wśród wielonarodowej ludności Austro-Węgier krążyły pogłoski, iż arcyksiążę Rudolf nie zmarł w Mayerlingu. Chłopi w zaborze austriackim jeszcze wiele lat po mayerlińskiej tragedii wierzyli, że arcyksiążę Rudolf w przebraniu chodzi po wsiach i nie tylko broni ich mieszkańców przed uciskiem władz, ale przede wszystkim uczy się, jak mądrze oraz sprawiedliwie rządzić. Pewien współczesny uczyony posunął się nawet do postawienia dość ryzykownej

Wśród wielonarodowej ludności Austro-Węgier krążyły pogłoski, iż arcyksiążę Rudolf nie zmarł w Mayerlingu. Chłopi w zaborze austriackim jeszcze wiele lat po mayerlińskiej tragedii wierzyli, że arcyksiążę Rudolf w przebraniu chodzi po wsiach i nie tylko broni ich mieszkańców przed uciskiem władz, ale przede wszystkim uczy się, jak mądrze oraz sprawiedliwie rządzić.

tezy, że „te przekonania miały związek i wpływ na rodzący się właśnie polityczny ruch ludowy”.

Legendy żyją zdumiewająco długo. W zbiorach krakowskiego Muzeum Etnograficznego znajduje się opowieść zapisana w 1916 r. przez nauczycielkę z Mogilan panią Eleonorę Markiewiczową: „A żeby tak Rudolf przyszedł ze swoim wojskiem toby już dawno był koniec, bo choć ta i w książkach piszą, że Rudolf umarł, to to nieprawda, bo on żyje ino jest bardzo daleko za morzem. Jak się dowiedział, że tu u nas wojna i że znowu naszemu Cesarzowi było »duszno«, tak zebrał strasznie dużo wojsko i chciał ojcu iść na pomoc – ale cóż kiedy go nieprzyjaciele – juści pewnie te Angliki – nie chcieli bez swoje kraje przepuścić. I tak się biedak dość tym natrapił”. Zdaniem podkrakowskich włościan arcyksiążę Rudolf wrócił w tej sytuacji sam. Widziela go dziewczyna w Libertowie. Szedł przez pole i wyglądał dokładnie tak jak na obrazku w książce. Wiadomo przecież, że czas nie niszczy legend ani legendarnych postaci.

Kalendarium krakowskie

23 października 1911

w teatrze Nowości występują pies Maks, który wymawia sześć słów, i pies Moryc, który pisze i wykonuje działania matematyczne do stu.

24 października 1900

w „Czasie” ukazuje się ogłoszenie: „»Krzyżacy« powieść historyczna w 4 tomach Henryka Sienkiewicza opuściła prasę – Cena 6 złr. 50 ct. do nabycia w księgarni D.F. Friedleina w Krakowie, Rynek 17”.

25 października 1911

w Podgórzu otwarto „piekarnię ludową”. Wypiekany w niej chleb będzie tańszy o cztery halerze.

26 października 1956

„Dziennik Polski” donosi: „80 ton cytryn i 80 ton pomarańcz rozproszonych zostanie w IV kwartale wśród mieszkańców Krakowa”.

27 października 1889

Wydział Krajowy przyznaje Stanisławowi Wyspiańskiemu stypendium 500 złotych reńskich rocznie na studia zagraniczne.

28 października 1900

w fotoplastykonie przy ul. Brackiej po raz pierwszy prezentowane są najnowsze zdjęcia z Paryża w naturalnych barwach.

29 października 1957

Wydział Kultury i Sztuki Prezydium Rady Narodowej Miasta Krakowa podejmuje decyzję o upamiętnieniu Stanisława Wyspiańskiego tablicą na domu przy ul. Krupniczej 26.

30 października 1866

z niewoli rosyjskiej wrócili dwaj krakowianie: Ignacy Michalski, restaurator, i Ignacy Murczyk, czeladnik szewski.

31 października 1946

w Starym Teatrze premiera „Orfeusza” Anny Świrszczyńskiej z Haliną Mikołajską w roli Eurydyki.

1 listopada 1957

„Dziennik Polski” donosi: „Zespół Państw. Teatru Dram. im. J. Słowackiego urządzi w sobotę o godz. 15 przedstawienie »Wesela«, z którego cały dochód przeznaczony będzie na rzecz ofiar tragicznych wypadków na Węgrzech”.

3 listopada 1981

Wydział Handlu i Usług UM Krakowa informuje, że dzieci grupy „c” (do 11 m-cy i 29 dni) otrzymują 1 tabliczkę czekolady na miesiąc.

Zaproszenie

Serdecznie zapraszamy wszystkich chętnych do wzięcia udziału w corocznej, XXXIX kweście na rzecz ratowania zabytkowych cmentarzy Krakowa na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

W tym roku kwesta odbędzie się w dniach 1 i 2 listopada od godz. 10.00 do 18.00. Zapraszamy wszystkich, zarówno w roli darczyńców, jak i wolontariuszy, do wsparcia tego szczytnego celu,

jakim jest dbanie o dziedzictwo i kulturę najstarszej nekropolii Krakowa.

Jak co roku Biuro Kwesty mieści się w budynku Zarządu Cmentarzy Komunalnych przy ul. Rakowickiej vis-à-vis Bramy Głównej Cmentarza.

w imieniu Obywatelskiego Komitetu Ratowania Krakowa
Anna Kornecka, przewodnicząca

Daj szansę

Rodzice i opiekunowie dzieci z niepełnosprawnościami, którzy mają trudności z powrotem na rynek pracy, mogą wziąć udział w projekcie unijnym „Daj szansę”.

Głównym celem programu „Daj szansę” jest pomoc w powrocie do pracy lub podjęciu pracy przez rodziców dzieci do lat trzech – w szczególności rodziców dzieci z niepełnosprawnościami lub zagrożonych niepełnosprawnością – poprzez zapewnienie dzieciom opieki w żłobkach samorządowych.

Z programu realizowanego od 2018 r. skorzystała już ponad setka dzieci. Maluszki zostały włączone w grupy funkcjonujące w żłobku, uczestniczyły w różnych zajęciach dodatkowych, a także korzystały ze specjalistycznej pomocy psychologów, pedagogów, logopedów i rehabilitantów. Pozwoliło to na przeprowadzenie terapii, integrację oraz przygotowywanie podopiecznych programu do funkcjonowania w grupie rówieśniczej. Realizatorzy projektu zapraszają rodziców i opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami, którzy aktualnie przebywają na urlopie macierzyńskim, wychowawczym, rodzicielskim lub mają status osób bezrobotnych, do korzystania z programu „Daj szansę”.

Realizatorzy projektu:

- Żłobek Samorządowy nr 18, ul. Mazowiecka 30a, tel. 12 633-06-42;
- Żłobek Samorządowy nr 19, ul. Świtezianki 7, tel. 12 414-34-78;
- Integracyjny Żłobek Samorządowy nr 20 „Pluszowy Miś”, ul. Okólna 6, tel. 12 658-41-09;

- Żłobek Samorządowy nr 23, ul. Słomiana 7, tel. 12 266-12-46;
- Żłobek Samorządowy nr 27, os. Kazimierzowskie 28, tel. 12 648-26-46;
- Żłobek Samorządowy nr 30, ul. Majora 18, tel. 12 285-71-71.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Przetargi na sprzedaż nieruchomości stanowiących własność Gminy Miejskiej Kraków organizowane w listopadzie 2019 r.

Pełna treść ogłoszenia o przetargu wraz z rzutami lokali mieszkalnych zamieszczona jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa www.bip.krakow.pl / Finanse i Mienie/Nieruchomości Miasta Krakowa/Przetargi na Nieruchomości.

Szczegółowe informacje odnośnie do zbywanych nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w trybie przetargu można uzyskać w Wydziale Skarbu Miasta ul. Kasprowicza 29 pok. 412, tel. 12 616-98-08 oraz 12 616-98-09 w godzinach pracy urzędu.

Przetarg odbędzie się w dniu 19 listopada 2019 r.

położenie	pow. użytkowa m kw.	cena wywoławcza	wadium wpłata do 13.11.2019	godzina przetargu
ul. Zakopiańska 99 lokal mieszkalny nr 5	124,30	537 300,00	54000,00	9.00
ul. Rynek Kleparski 4/Basztowa 15 lokal mieszkalny nr 23	115,05	1 136 000,00	114 000,00	10.00
ul. Krowoderska 47 nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym wielorodzinnym	458,96	2 200 000,00	220 000,00	11.00
ul. Olszecka 41 nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym i użytkowym przewidzianym do rozbiórki	0,2357	5 400 000,00	540 000,00	12.00

BIBLIOTEKA KRAKÓW
na 23. Międzynarodowych
Targach Książki
24-27 października

STOISKO C 66

Dzieci w wieku od 7 do 8 lat zapraszamy na ekologiczne
zajęcia edukacyjne „Jestem EKOczytelnikiem”

Szczegóły: www.biblioteka.krakow.pl

Zapraszam!

**MAREK PIEKARCZYK
WOJTEK CUGOWSKI
DAMIAN UKEJE**

KONCERT

PRZEBOJE W NOWYCH ARANŻACJACH

TEATR GROTESKA 17 LISTOPADA GODZ.19.00

TEATR GROTESKA - INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA